

Kide

Lapin
yliopiston
tiede- ja taidelehti
1 • 2014

NORJA

Musta tulevaisuus?

TIETEEN JÄTTILÄINEN

M. A. Castrén

TEEMA

Katsojan silmissä

Kide

Lapin
yliopiston
tiede- ja taidelehti
1 • 2014

TEEMA

Kauneutta on kaikkialla. Taiteissa, kasvatuksessa, yhteiskunnassa, tutkimuksessa – jopa hallinnossa ja kokoustamisessa. Pitää vain osata katsoa.

Kannen kuva: ANNA-LEENA MUOTKA

9 Pääkirjoitus **SILJA NIKULA**
Eihän se vain ole silkkoa?

10 Kauneuden muodot
ja muodon kauneus

17 Kolumni **MARKUS AARTO**
Kaunista hallintoa

18 Kauneus musiikissa
ja musiikkikasvatuksessa

22 Oikeustiede ja kauneuden katekismus

24 Tilastojen kauneus

POHJOISEN PUOLESTA

- 4 **Jälkiä** **MARKKU HEIKKILÄ** Lapin elinkeinot
Sámegillii **ELINA HELANDER-RENVALL**
Sápmelaš árbediehtu – Saamelaisten perinnetieto
- 5 **Mie** Citysaukko talviuinnin MM-kisojen maskottina
- 6 **Aura** Pelastavatko rangaistukset luonnonsuojelukohteet?
Luovat Opiskelijat suunnittelivat uudet PR-kassit
- 7 **Arktis** Kaikki tiet vievät tähtiin
Kolumni **KATJA KETTU** Tiivistysmeditaatio
- 8 **Kiehin** **OLLI TIURANIEMI**
Arviot Ihmisoikeuksia ja arjen pedagogiikkaa

*Nykyisenä online-aikakautena totuuden suhteellisuus
on saanut väistyä varmaksi julistettujen totuuksien tieltä.*

KITEYTYKSET

- 28 **Taide** Feministin kausi taideyliopistossa alkoi yhteistyöllä
30 **Tutkimus** M. A. Castrén – Suomen tieteen jättiläinen
34 **Matkailu** Musta tulevaisuus?

VAKIOT

- 26 Tuokio
33 Kolumni **ROSA LIKSOM**
37 Eskon puumerkki **RAIMO VÄYRYNEN** Kansainvälistyvä yliopisto
38 Huhuu? *Opiskelijat yliopiston sanansaattajina*
39 Kotisivu *Palomuri pitää*
40 Alumni *Taija Jurmu: Elinkeinoelämän edunvalvontaa*
41 Julkaisut
44 Väitökset
46 Lyhyet
54 Hiutaleita **AINI LINJAKUMPU** Tieto, totuus ja yliopisto

ELINA MALINEN

tekijä

ANNA-LEENA MUOTKA

TOIMITTAJA, freelancer
Lapin yliopiston opiskelija

Elina Malinen kirjoitti tähän lehteen artikkelin opiskelijamarkkinoinnista.

"Työskentelyni lähtökohtana on uteliaisuus erilaisia, etenkin ennestään vieraita asioita ja ilmiöitä kohtaan. Tähän lehteen kirjoittamani jutun aihe – opiskelijamarkkinointi – oli minulle ennestään hieman vieras ja omat kokemukseni opiskelijamarkkinoinnista ovat pääasiassa niiltä ajoilta, kun itse hain opiskelemaan. Mahdollisuus kirjoittaa erilaisista ilmiöistä on minulle ennen kaikkea mahdollisuus oppia uutta ympäröivästä maailmasta ja ihmisistä."

Kide

TOIMITUS

Päätoimittaja

Olli Tiuraniemi
puh. 0400 695 418
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Teeman toimitussihteeri

Marjo Laukkanen
puh. 040 484 4296
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Toimittaja

Sari Väyrynen
puh. 040 571 1960
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Ulkoasu ja taitto

Irma Varrio
puh. 040 740 2237
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Valokuvat

Anna-Leena Muotka ja Marjatta Heikkilä-Rastas,
Marko Junttila, Kuva-Liisa, Arto Liiti, Jenni
Lintula, Pertti Nisonen, Jouni Porsanger,
Iiro Rautiainen, Minna Salmi, OLL/Milla Vanhila,
Wikimedia Commons

Avustajat

Markus Aarto, Markku Heikkilä, Elina Helander-
Renvall, Lenita Hietanen, Katja Kettu,
Rosa Liksom, Elina Malinen, Heikki E. S. Mattila,
Silja Nikula, Tapio Nykänen, Osmo Pekonen,
Toivo Salonen, Marianne Silén, Raimo Väyrynen,
Niina Walter

Lehti ottaa sitoumukset vastaan aineistoja
mutta pidättää oikeuden muokata niitä.

Julkaisija

Lapin yliopisto/Viestintä
PL 122, 96101 ROVANIEMI

Ilmoitusvaraukset

Tarja Helala
puh. 040 528 6083
etunimi.sukunimi@ulapland.fi
Mediakortti: www.ulapland.fi/kide

Osoitteenmuutokset

tiedotus@ulapland.fi

**Seuraava Lapin yliopiston Kide
ilmestyy toukokuussa 2014.**

Painos: 4200 kpl
Painopaikka: Erweko Oy, Rovaniemi 2014

ISSN 0787-0965

www.ulapland.fi/kide

Pohjoisen puolesta

Ajankohtaisia pohjoisia asioita, ilmiöitä ja ihmisiä.

jälkiä

Arktisen keskuksen tiedeviestinnän päällikön kynästä.

Lapin elinkeinot

Yöjunassa heitä taas tuli, nuoria aasialaisia isoine laukkuineen. Ottivat valokuvia toisistaan Rovaniemen asemalaiturilla, näyttivät hämmentyneiltä, odottivat taksia väärässä paikassa ja ihmettelivät, miten asemalta pääsee mihinkään. Joku kysyi seuraavaa junaa Kemijärvelle kielellä, josta lipunmyyjä löysi tunnistettavia englannin sanoja vasta kolmannen yrityksen jälkeen. Ei junia tähän aikaan, seuraava bussi puolentoista tunnin päästä. "Five minutes? Where?", ja siitä dialogi jatkui aikansa samaa rataa.

Matkailuelinkeino saapui jälleen pohjoiseen.

Syksyllä toinen elinkeino teki lähtöä Lapista. Saamaan koneeseen osui thaimaalaisia marjanpoimijoita paluumatkalla, virkapukuinen rajamies saatamassa. Heillä oli erilainen katse kuin turisteilla, erilaiset vaatteet, erilainen olemus. Sellainen kuin on ihmisillä, joita globalisaatioksi kutsuttu ilmiö kirjaimellisesti heittelee ilman että ihminen ollenkaan hahmottaa, mistä on kysymys.

Kohtaavatko Aasiasta tulevat turistit ja marjanpoimijat koskaan toisiaan syvällä pohjoisen metsissä, ja mitä he silloin toisilleen sanovat?

Markku Heikkilä

SÁMEGILLII

Dán spálttas čállet olbmot, geat beroštit
sámedutkamušas, sámegielas ja sámekultuvrras.
Palstalla kirjoittavat saamentutkimuksesta,
-kielestä ja -kulttuurista kiinnostuneet henkilöt.

SÁPMELAŠ ÁRBEDIEHTU

Sámiid árbevirolaš duodji nanne sámi servodaga ja identitehta. Árbedujiid dudgea sáhtta maid oaidnit ruđalaš doaibman, mii lasiha birgennávccaid smávva gilážiin. Árbevirolaš duojs lea lahka gaskavuohta lundui nu ahte duddjon gáibida sápmelaš árbevieruid dovdamat. Dán suorggi oktan váttisvuohtan lea čehpiid vátni dahje váilun, mii gáibidivččii dasstán doaimmaid ja nuppi dáfus maid guhkkeliid doalvu barggu bargama.

Lappi universitehta Árktalaš guovddášis ja dáidaga fakultehtas doaibma dál ođđa prošeakta, man ulbmilin lea ovddidit sápmelaš ekologálaš árbedieđu seailuma ja dat nanne sámiid árbemáhtu sajádaga erenoamážit nissoniid ja nuoraid rolla deattuheami bokte árbevieruid čeahppin ja geavaheaddjin. Dan lassin dáidaga fakultehtas ovddidit dán prošeavtta olis dakkár buvttadeaid mat čatnet oktii sámiid árbemáhtu ja ođđaáigásaš duddjon- ja prográmmateknologija. Prošeavtta ruhtada Eurohpá guovllu ovddidanruhtaortnet.

Elina Helander-Renvall, seniordutki
Árbediehtoprošeavtta jodiheaddji, Árktalaš guovddáš

SAAMELAISTEN PERINNETIETO

Saamelainen perinnekäsityö vahvistaa saamelaista yhteisöä ja identiteettiä. Perinnekäsityöiden tekeminen voidaan nähdä myös taloudellisenä toimintana, joka vahvistaa pikkukylien elinvoimaisuutta. Perinnekäsityöillä on läheinen suhde luontoon, joten niiden valmistaminen edellyttää saamelaisten perinteiden tuntemista. Alan yhtenä ongelmana on osaajien puute, mikä edellyttää ripeitä tekoja ja toisaalta kauaskantoisia toimenpiteitä.

Lapin yliopiston Arktisessa keskuksessa ja taiteiden tiedekunnassa toimii uusi hanke, jonka tarkoituksena on edistää saamelaisen ekologisen perinnetiedon säilymistä sekä vahvistaa saamelaisen perinnetiedon asemaa kiinnittämällä huomiota erityisesti naisten ja nuorten rooliin perinteiden osaajina ja käyttäjinä. Lisäksi tässä hankkeessa kehitetään taiteiden tiedekunnan toimesta saamelaista perinnetietoa ja moderneja valmistus- ja ohjelmistoteknologioita yhdistäviä tuoteideoita. Hanketta rahoittaa Euroopan aluekehitysrahasto.

Elina Helander-Renvall, erikoistutkija
Perinnetietohankkeen vastuuhenkilö, Arktinen keskus

CITYSAUKKO

Talviuinnin MM-kisojen maskottina

Rovaniemi on saanut kunniatehtävän järjestää yhdeksännet Talviuinnin MM-kisat 20.–23. maaliskuuta 2014. Suurinta huomiota tapahtumapaikalla ovat tähän mennessä niittäneet erittäin karvaiset ja karaistuneet avantouimarit. Ne eivät ole malttaneet odottaa turvallista kisa-avantoa vaan ovat käyttäneet avantonaan keskellä Kemijokea olevaa sulaa. Kyseessä ovat saukot, jotka sukeltalevat Jätkäkynttilä-sillan alapuolella olevassa avoimessa virtaamassa.

– Saukot ovat olleet innoittajana myös Lapin yliopiston opiskelijoille, jotka suunnittelevat lumesta ja jäästä veistoksia kisa-alueelle. Saukkojen notkean sulavat hahmot ja liikehdintä ovat vaikuttaneet osaltaan alueelle tulevien lumi- ja jääelementtien suunnitteluun, sanoo yliopisto-opettaja Antti Stöckell taiteiden tiedekunnasta.

Talvitaide kilpailualueelle tehdään yhteistyössä Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan, Lapin ammattikorkeakoulun ja Lapin ammattiopiston kesken.

– Kaikkiaan tapahtuman suunnitteluun ja toteutukseen osallistuu lähes kolmekymmentä opiskelijaa, joista suurin osa on kansainvälisiä vaihto-opiskelijoita, Stöckell sanoo.

Lumi- ja jääveistosten avulla Ounaskosken uimarannalle luodaan yhtenäinen ilme, jonka taiteellisesta suunnittelusta ja toteutuksesta vastaavat professori Timo Jokela ja yliopisto-opettaja Antti Stöckell.

Järjestelytoimikunnan puheenjohtaja ja kilpailunjohtaja Seppo Arvion mukaan Rovaniemellä on luontaiset edellytykset harrastaa talviuintia, joten kisat sopivat kaupunkiin erinomaisesti. Kisojen saaman kansainvälisen mediahuomion ansiosta Rovaniemellä on ainutlaatuinen tilaisuus murtautua talviuintikaupunkina maailman tietoisuuteen.

– MM-kisat tuovat matkailutuloina talousalueelle useita miljoonia euroja. On tärkeää, että kisojen jälkeen Rovaniemen talviuintiolosuhteet saataisiin kehitettyä lajin suosion edellyttämälle tasolle. Talviuinti on selkeä ja luonteva kehittämisen kohde, Arvio sanoo.

Tapahtumaan on ilmoittautunut tähän mennessä noin 1 200 uimaria, jotka edustavat 35 eri kansallisuutta. Kilpailijoiden mukana tulee vähintään saman verran huolto- ja kannustusjoukkoja eli kaupunki saanee kisojen ajaksi noin 3 000 kansainvälistä vierasta. Kilpailun järjestelyistä vastaa Ounasvaaran Latu ry.

Olli Tiuraniemi

Pelastavatko rangaistukset luonnonsuojelukohteet?

Lapin yliopiston luonnonvaraoikeuden tutkimusprofessori Jukka Similän vetämän tutkimushankkeen keskiössä oli luonnon monimuotoisuutta koskeva metsälain sääntely ja sen tehostaminen.

Similän mukaan metsänomistajat syyllistyvät harvoin metsälain suojelumääräysten tarkoitukselliseen rikkomiseen. Tämä johtuu Similän mukaan siitä, että metsänomistajat eivät useinkaan itse suunnittele hakkuita, vaan metsäammattilaiset. Heillä taas ei ole taloudellista motiivia rikkoa lakia.

– Myös metsänomistajat haluavat noudattaa lakia ja he pitävät luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä tärkeänä. Lisäksi taustalla on metsänomistajien pelko siitä, että he voivat menettää puunostajat, jos he suhtautuvat välinpitämättömästi luonnonsuojelumääräyksiin, Similä sanoo.

Toisaalla on osoitettu, että metsälakikohteita vahingoittuu tai tuhoutuu merkittävä määrä. Tämän selittää Similän mukaan se, että metsien omistajat tai metsäammattilaiset eivät aina tunnista suojeltavia kohteita. Kyse ei siis ole tarkoituksellisesta sääntöjen rikkomisesta, vaan osaamisesta.

– Metsälain sääntelyn täytäntöönpanoa voidaan tehostaa metsäammattilaisten ja metsänomistajien tietotaitoa vahvistamalla sekä lisäämällä läpinäkyvyyttä ja avoimuutta. Rangaistusten ankaruuden lisääminen tai investoinnit kontrolliin eivät edesauta lain tavoitteiden saavuttamista, Similä sanoo.

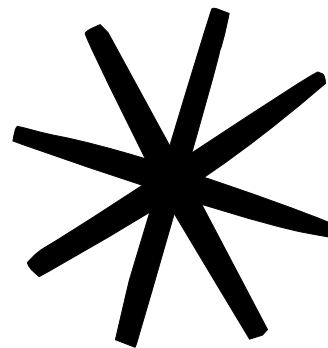
Similä aloitti tutkimuksen ollessaan Suomen ympäristökeskuksen palveluksessa. Hän on tehnyt tutkimusta ympäristökeskuksen muiden tutkijoiden sekä Itä-Suomen yliopiston ja Pellervon taloustutkimuksen tutkijoiden kanssa.

Olli Tiuraniemi

LUOVAT

3

1

N 66° 29' 5.38" E 25° 42' 57.00"
LAPIN YLIOPISTO / UNIVERSITY OF LAPLAND

2

Opiskelijat suunnittelivat yliopistolle uudet PR-kassit

Taiteiden tiedekunnan opiskelijat ovat suunnitelleet yliopistolle uudet PR-kassit. PR-kassien kuvituskilpailuun tuli 40 ehdotusta 18 eri tekijältä.

Kuvitukset olivat tyyliltään monipuolisia: tyylieltyjä, yksityiskohtaisia ja visuaalisia. Luonto ja erilaiset eläinhahmot, kuten porot, pöllöt ja linnut, olivat inspiroineet useampaakin kuvittajaa.

Kilpailussa palkittiin rahapalkinnoilla kolme parasta työtä, joita tullaan käyttämään yliopiston PR-kassien kuvituksissa. Palkitut työt edustavat kukin omaa tyyliään, ja ne sisältävät muiden muassa informatiivisuutta, huumoria ja arktista rentoutta. Uudet kassit ovat yliopistolaisten käytettävissä kevään kuluessa.

Palkitut opiskelijat ovat: ensimmäinen palkinto Marjo Juutinen, tekstiili- ja vaatetusalan koulutusohjelma (1), toinen palkinto Nelli Immonen, graafisen suunnittelun koulutusohjelma (2) ja kolmas palkinto Emma Napari, tekstiili- ja vaatetusalan koulutusohjelma (3).

Olli Tiuraniemi

KAIKKI TIET VIEVÄT TÄHTIIN

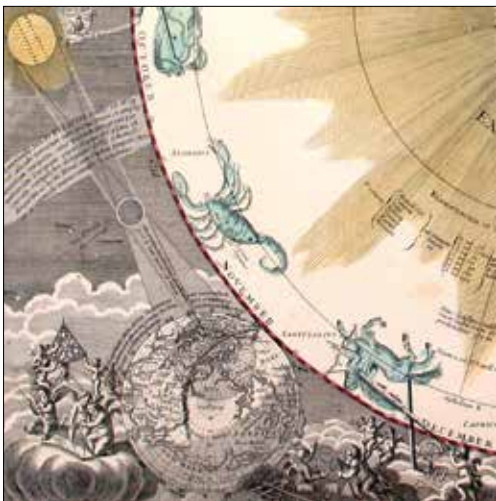
Valkoiset hanskat käteen. Sitten varovasti siirtelemään arkistojen aarteita, vanhoja karttoja. Nostelemme työkalaverin kanssa karttapinon toisensa jälkeen varovasti pöydälle. Kauniita ja rumia, piirustuksilla ja ilman – pöly kutittaa nenää.

Kymmenien karttojen jälkeen alkaa jo puuduttaa. Kunnes valkoisen silkkipaperin alta paljastuu jotakin, joka eroaa kaikesta muusta. Siinä ei ole maita eikä meriä, ei jokia eikä kyliä. Sen sijaan kartassa on kauris, rapu, jousimies... horoskooppeja! Kuva on yli 300 vuotta vanha, mutta mitä se tekee arktisten karttojen kokoelmassa.

Kokoamme kartoista näyttelyä. Aiemmat käsikirjoittamani näyttelyt ovat kertoneet samaaneista ja revontulista. Niissä osasin odottaa, minne tie vie. Horoskoopikartan ansiosta sinne vie myös karttanäyttely. Pohjoiselle tähtitaivaalle.

Arktisen keskuksen *Kauneutta kartalla* -näyttely avataan Arktikum-tiedekeskuksessa 6. kesäkuuta.

Marjo Laukkanen

Yksityiskohta kartasta vuodelta 1706.

PERTTINEN

KATJA
KETTU

Tiivistysmeditaatio

Onko sanaa sille psykofyysiselle shokille, joka iskee lomalta palatessa jouduessaan tekemisiin –50 astetta kylmemmän ilman kanssa? Vähän niin kuin jetlag? Sitä miettii varsinkin silloin, kun koettaa lapaset kädessä soitella taloyhtiölle/isännöitsijälle/vuokranantajalle jotakuta tsekkaamaan jäätyneet patterit, miettii samalla miten kirjoitan romaanin, jos sormet tippuvat. Näin kävi, kun palasin Balin lomalta jäätyneeseen kotiin.

Sisko kehotti puhelimessa meditoimaan. Istuin sängyn laidalle ja hengittelin huurua ilmaan. Vartin kuluttua olin kiihdyttänyt itseni berserkkiraivoon. Minut rauhoitti vasta ikkunoiden tiivistäminen ja sen, no, terapeuttisuus.

En koskaan ole ollut innostunut meditoinnista, Buddha-hieronnoista, kolutkristalliterapiasta tai tiibetiläisestä kulhoparannuksesta. Kaikkea tuota kohtasin Balilla, jossa sain kuulla ensi kertaa myös pimeäterapiasta. Siinä joukko ihmisiä lukittautuu viikoksi pimeään asuntoon eheytymään. Tuli sillä tavalla hyvä mieli kun usein tulee, kun sattuu katsomaan asioita hieman eri vinkkelistä.

Ymmärsin olleeni etuoikeutettu. Sillä pimeäterapiaa olen nauttinut läpi elämäni, ilmaiseksi. Lapissa vuosittainen, yhtäjaksoinen terapiakausi voi kestää jopa neljä kuukautta.

Balilla kuulin, että suuri osa ihmisistä meditoi tietämättään.

Väite: Ikkunoiden tiivistäminen valkoisella liimapaperilla on meditatiivista.

Kokeilun tulos: Yksitoikkoinen liike tyynnyttää, muuttumaton maisema auttaa tyhjentämään mielen. Tarkkuutta vaativa toiminto estää ajatusta harhailemasta, muttei tuo toistoissaan itse aktiin mitään uutta.

Väitän, että meditatiivista tilaa oikeastaan pitäisi tavoitella. Tilassa ei ole mitään saavutettavaa, vaan meditaatio on harjoittelua olla läsnä. Balilaisella riisipellolla kuultua: joskus on enemmän läsnä ja joskus vähemmän. Totta. Siihen vaikuttaa ympäristö. Kylmässä asunnossa parasta meditatiota on ikkunoiden tiivistäminen liimapaperilla. Oikeasti. Kannattaa kokeilla. Tulee lämpimämpi.

kiehinen

Päätoimittaja veistellee peräpohjojan murthela sytykkeitä akateemisele keskustelule.

Muistan vieläki elävästi ko professori Kyösti Julku sano 1980-luvula, että "Ihminen, joka ei tunne historiaansa on kuin kadulla harhaileva eläin, joka ei tiedä, mistä hän on tulossa ja minne hän on menossa". Omien jälkien hunteeraamisen tärkeyttä korosti myös professori Asko Suikkanen eläkkele siirtyeshän.

Vielä 1970-luvun alusa mieki häpesin juuriani uuden tehotallouven tuulisa niin palijon, että oli purijehittava etehlän ittiähän pakhon. Nyt uskan jo ottaa takapakkia ja sanoa, että äitin äitin puolelta olen Mustan sukua Sompioista ja äitin isän puolelta Örnin sukua Muoniosta. Isän isän puolelta olen Ruikan sukua ja isän äitin puolelta Puthansuun sukua, molemmat Kemijokivarresta. Vanhempien kaikki sukuhaarat ovat vanhoja lappilaisia sukuja, joitten tulo Laphin ulottuu jopa viiansaan vuojen taka.

Viime vuosisaala valtio löi terävälä kirvhelä minun sukuhaarojen napanuorat poikki jälhenrakentamisen ja sotakorvausten varijola: Kemijokivarresta kuivathin kosket, pellot panthin pakethin ja vanha Sompio hukutethin veen alle. Ylheisen evun nimisä paikallisten asukhaitten oikeuvel vethen ja maahan eivät olhet minkhän arvosia. Minun juurilta viethin multa ja ravinhet, minkä seurauksena kasvu oli alotettava entistä syvemmlästä sisimmästä esi-isien tarihnoin perehtymälä.

Kyllä se sielua raasto ko mieki alon eheyttämhän ittiäni ja harsihman kokhon loukattua lappilaisuutta. Hoithon kuulu jokivartisten ja allasevakkojen kuuntele. Muistan aina ko jokivartinen Eelis Laurinolli hyppäsi pysthyn ja käveli eeskahtale pirtin lattiala ja sano, että "kysykkö sie miulta, miltä se tuntu". Sompion allasevako Lauri Ukkola vetosi raamathun ko istuima Peurasuvannosa althan alta puretun Laurin kotitalon hirsikasan päälä.

Viime vuosina sukuseurat ovat aktivoitunhet ja net antavat hyvää juurihoitoa jäläkiänsä ettivile. Uusien tutkimusten, netin ja sukukirijojen myötä sukupuut ja mikrohistorioitten polut ovat nyt kaikkien ulottuvila. Tällä polula mieki rohkenen jo varovasti kuiskata, että kenes suula se mie puhusin: hauen, lohen, peuran vai poronko lauluja laulasin.

Olli Tiuraniemi

ARVIOT

kirja

TAPIO NYKÄNEN

KOKOOMATEOS IHMISOIKEUKSISTA

Timo Koivurova – Elina Pirjatanniemi (toim.)

Ihmisoikeuksien käsikirja

Tietosanoma 2014

IHMISOIKEUKSIEN KÄSIKIRJA on yleistajuinen, kattava esitys ihmisoikeuksista. Ihmisoikeuksien kehityksen, nykytilanteen ja tulevaisuudennäkymien lisäksi kirja käsittelee käytännönläheisesti ja monipuolisesti eri ihmisryhmien oikeuksia: muun muassa lasten, työntekijöiden, naisten, maahanmuuttajien, alkuperäiskansojen ja vähemmistöjen ihmisoikeuksia. Huomioon on otettu myös politiikkaan, yritystoimintaan ja ympäristönsuojeluun liittyvät ihmisoikeuskysymykset. Ihmisoikeuksien seurannan ja valvonnan kansalliset ja kansainväliset mekanismit avataan selkeästi ja ytimekkäästi.

Kirja on tarkoitettu kaikille ihmisoikeuksista kiinnostuneille ja niistä tietoa tarvitseville, kuten opettajille, sosiaali- ja terveydenhuollossa työskenteleville, viranomaisille, kansalaisjärjestöille ja yhteiskunnallisissa tehtävissä toimiville. Kirja soveltuu erinomaisesti myös oppikirjaksi.

kirja

TOIVO SALONEN

ARJEN PEDAGOGIIKKAA

Timo Jantunen ja Rauno Haapaniemi

Iloa kouluun

Avaimia kouluviihtyvyyteen

PS-kustannus 2013

ILOA KOULUUN -teos sisältää eläviä havaintoja koulumaailmasta, ajateltua puhetta arjen pedagogiikasta ja ihmisestä itsestään.

Iloa kouluun on kokemuksellinen sulatusyritys, jossa tekijät koulumaailman toimijoina punnitsevat leppoisasti koulun arkea, opettamista, ihmisenä kasvamista, ihmiseksi kasvattamista ja itsensä kasvattamista. He lausuvat ääneen ajatuksia hyvästä opetuksesta ja hyvästä koulusta.

Teos ei jää yritykseksi ymmärtää tapahtunutta, vaan se tavoittelee tulevaisuutta. Miten iloa palautuu kouluun? Kuinka kiireettömyys tuottaa laatua? Miksi sivistys tietoisuutena ja jatkuvana arvojen tiedostamisena kuuluu huomisenkin koulun arkeen?

Teoksen pohjana ovat kirjoittajien ajatuksellinen toiminta neljän vuosikymmen aikana.

Eihän se vain ole **silkkoa**?

Kauneudessa on jotain epäilyttävää, eikö vain? Sananlaskukin varoittaa: "Moni kakku päältä kaunis, vaan on silkkoa sisältä."

Näköä on pidetty aisteista ylivertaisenä, ja se on myös eniten yhteydessä ajatuksiin. Lumikiteen tai kierresimpukan rakenne voidaan pukea matemaattiseksi kaavaksi, mutta kokemusta, jonka miellyttävä muoto tuottaa, on vaikea mitata. Jotkin luonnossa syntyneet tai ihmisen rakentamat esineet vain tuntuvat sopusuhtaisilta. Toisinaan silmiä hivelee yksittäinen ominaisuus, kuten väri, valo tai ääriiviivan muoto. Elävä vaihtelu miellyttää ja visuaalista rytmiä syntyy, kun geometrisen ankaruuden rikkoo jokin villi elementti.

Kaunista voi myös kuulla. Kukunta, pulpahteleva solina, ritinä ja ininä synnyttävät luonnon äänimaiseman, jota talvella voi vain muistella. Vivaldit ja räpit kulkevat helposti mukana. Puheessa eräät äänneyhdistelmät soljuvat sujuvammin kuin toiset. Suomen kauneimmiksi äänestettyjen sanojen joukkoon kuuluvat lumi, usva, kuulas, aamunkoi ja taival.

Tunto-, haju- ja makuaisteilla havaittuja kohteita ei varsinaisesti sanota kauniiksi, mutta havainnoista voidaan keskustella esteettisinä kokemuksina. Monet luonnonmateriaalit, kuten puu ja poronnahka, tuntuvat miellyttäviltä. Ruuan makuja kuvataan viittaamalla raaka-aineisiin tai suutuntumaan – kauniilla viitataan vain silminnähtäviin ominaisuuksiin, kuten esillepanoon. Hajut puolestaan kantavat muistoja, ne ikään kuin varastoivat menneisyyttä. Kun haistan kostean turpeen, mieleeni palautuvat lapsuusmaiseman kynnetty pellot lammen rannalla ja yllä huutelevat liitelevät kuovit.

"Tänä iltana minulle selvisi heijastuksen tarkoitus: Mikä muu saisi kuun lumpeitten joukkoon?" Eeva Kilpi kuvaa, miten ihmettely loihtii esiin uusia näkökulmia ja auttaa huomaamaan ainutlaatuisen. Runo perustuu kielen eläväksi tekemään voimaan ja suorastaan edellyttää poikkeamista totutuista merkityksistä. Filosofinen asenne, joka perustuu mielen avoinna pitämiselle, pystyy murtamaan ilmiselvyydet. Se voi myös johtaa tieteelliseen tietoon. Op-

ANNA-LEENA MUOTKA

pitunneista parhaiten jäävät mieleen tilanteet, joissa ihmetellään yhdessä. Varsinkin kuvilla on kyky yllättää. Kerran virittelin keskustelua käyttämällä esimerkkinä omaa piirrostantani, joka syntyi "etelän varikset" -sanonnan pohjalta. Kysyin opiskelijoilta, miten tulkinta muuttuisi, jos linnunmuna muutettaisiin kultaiseksi. Kaikki kysyivät: "Mikä muna?" He näkivät mustan möhkäleen lautasena, jolla oli siemeniä. Paitsi yhdelle se oli avanto.

Taide ilmaisee tunnevaikutelmia ja murtaa jäähmettyneitä tapoja. Esteettistä kokemusta kuvataan ehyenä, vivahteikkaana ja voimallisena – ihminen tuntee uusiutuvansa. Kokemusta voi tarkastella kahdesta näkökulmasta: Tekijä käy vuoropuhelua kehkeytyvän teoksen kanssa, esimerkiksi tanssija sulauttaa musiikin rytmin kehonsa liikkeisiin. Toisaalta valmiilla esityksellä on kokija, joka voi nauttia esityksestä silmin ja korvin.

Saako olla kaunis, jos on sitä vain pinnalta? Modernismi suunnitteluihanteena karsi turhat koristelut, ja pelkistäminen jäi elämään. Muotoilussa kauneus nivoutuu tilanteen mukaiseen käytettävyyteen. Esimerkiksi graafisessa suunnittelussa esteettisyyden luominen kuuluu retorisiin taitoihin, joilla lisätään esityksen luonteen mukaista vakuuttavuutta. Typografinen sommittelu tutkimusraportissa tähtää selkeyteen ja helppolukuisuuteen. Toisessa tilanteessa tarvitaan outoa ilmaisua kiinnittämään katsojan huomio, ja erityisesti kuvat voivat kiehtoen houkuttaa toivottuihin merkityksiin.

Kauneuden *muodot* JA MUODON KAUNEUS

Muotoilussa ja muodissa kauneus
on kaikkea muuta kuin pintaa.
Se ei ole vain katsojan silmässä vaan
koko suunnittelu- ja tuotantoprosessissa.

inulle se oli vain sohva. Vihreä, pehmeä ja aika ruma. Kun makoilin sillä ensimmäisessä omassa kodissani, en ymmärtänyt, millaiseen historian ketjuun asetun – etuoikeutettuna möhkösohvan omistajana.

Sohvan upottavan syli tulee mieleeni, kun juttelen taiteen ja kulttuurin tutkimuksen lehtorin Maija Mäkikallin kanssa. Möhkösohvien suuri suosio on hyvä esimerkki siitä, kuinka kuluttajien maku saattaa erota niin sanotun makueliitin mieltymyksistä. Sohvaryhmien läpimurtoa Suomessa on tutkinut Minna Sarantola-Weiss. Läpimurto tapahtui 1960–70-luvuilla, kun tavallisten palkansaa-jien tulotaso parantui niin, että he saattoivat ostaa koteihinsa pehmeyttä ja mukavuutta. Ylellisyyttä, joka kuului aiemmin yläluokille.

Sohvien yleistyminen on pieni, kiehtova pala esineiden historiaa. Oikeastaan koko ihmisten historian voisi kuvata juuri esineiden kautta. Näin on jo tehtykin brittiläisten BBC Radion ja British Museumin yhteisessä sarjassa *A History of the World in 100 Objects*. Listalta ei löydy vahtomuovista möhkösohvaa.

Helpon hengittämisen hinta

Ihminen on tehnyt esineitä läpi historiansa, noin kahden miljoonan vuoden ajan, mutta nykyisen kaltainen esineiden suunnittelu on kehittynyt vasta ensimmäisen maailmansodan jälkeen. Mäkikallin mukaan moderni teollinen muotoilu korostaa ennen kaikkea tarkoituksenmukaisuutta. Suomessa 1920-luvun lopulla esiinnoituneen funktionalistisen suunnitteluihanteen keskeinen ajatus oli, että esineen tulee suorittaa tehtävänsä. Tarkoituksenmukainen on kaunista.

– Pikemminkin kuin kauniista, usein puhutaan hyvästä muotoilusta.

Hyvä esimerkki modernista muotokielestä on Alvar Aallon Paimio-tuoli, jonka Aalto suunnitteli vuonna 1932 valmistuneeseen Paimion tuberkuloosiparantolaan. Taitutetusta vanerista tehty tuoli oli kevyt eli helposti siirrettävissä, helppo pitää puhtaana ja sen muoto helpotti potilaiden hengittämistä. Klassikoksi kohonnutta tuolia valmistetaan yhä.

– Tuoli ei ole erityisen helppo istua; se on liukas ja kova. Se on myös visuaalisesti näyttävä, eikä katseen merkitystä voi muotoilussa kuitenkaan ohittaa.

Onko tuoli kaunis? Mäkikalli miettii hetken.

– Kyllä se minusta on.

Muotoilun historian opettajana Mäkikalli korostaa ajan ja kulttuurisen kontekstin merkitystä. Kauneus on katsojan silmässä – ja katsoja on aina jossakin ajassa, paikassa, kulttuurissa.

– Arvot ja ihanteet ovat muuttuvaisia. Modernismin arvoista on vain tullut niin vallitsevia, ettei niille välttämättä ole pystytty näkemään vaihtoehtoja.

Aina arvot eivät toteudu käytännössä. Modernismin ideologiaan liittyi vahvasti tasa-arvoisuuden tavoite. Muotoilun avulla haluttiin muuttaa maailmaa: tehdä ihmisille paremmin heitä palvelevia esineitä, joihin heillä on varaa. Huippumuotoilu on kuitenkin muodostunut keskiluokkaiseksi, jopa elitistiseksi ilmiöksi. Millään parantolalla ei enää olisi varaa Paimio-tuoliin. Se maksaa nykyisin lähes 3 000 euroa.

Ornamentti on rikos

Mikä sitten tekee yhdestä tuolista huomattavamman kuin jostakin toisesta? Suomalaisen muotoilun historiaan painunut Pekka Korvenmaa määrittelee, millä kriteereillä esine pääsee taideteollisuuden kaanoniin, näyttelyihin ja kirjoihin. Kriteereihin kuuluvat omintakeisuus, innovatiivisuus, tyyliä luova ote tai esteettinen rohkeus.

Modernissa muotoilussa korostetaan materiaaleja. Juuri materiaalilähtöinen estetiikka onkin Mäkikallin mukaan oma lukunsa suomalaisessa taideteollisuudessa.

– Esimerkiksi 40-luvun lasimuotoilussa lasi itsessään tuli suunnittelun lähtökohdaksi: materiaali on sitä, mitä muotoillaan, eikä vain koristella jälkikäteen.

Materiaaliestetiikan ohella muotoilussa puhutaan muun muassa mittasuhteista ja harmoniasta. Vaikka kauneus mielletään usein toissijaiseksi, monia esteettisiä ominaisuuksia pidetään tärkeinä. Modernissa muotoilussa yksinkertainen on kaunista ja koristelua pidetään kiroksena. Ornamentti rinnastettiin rikokseen jo modernismin alkumetreillä itävaltalaisen arkkitehdin Adolf Loosin toimesta.

Erään sitruspuristimen tarina

Modernin muotoilun valtakausi jatkuu yhä, vaikka jo 1960–70-luvuilla postmodernismi haastoi modernismin edistysuskon ja funktionaalisuuden. Postmodernistit ajattelivat, että esineiden tuottama mielihyvä syntyy muustakin kuin käytännöllisyydestä, kuten leikkisyydestä ja iloisuudesta.

– Modernismin ”Form follows function” muuttui postmodernismissa italialaisen Alessi-yrityksen erään malliston otsikossa muotoon ”Form follows fiction”, Mäkikalli tiivistää.

Postmodernia suuntausta edustaa esimerkiksi italialainen muotoiluyritys Alessi. Sen mielikuvituksellisiin esineisiin kuuluu ranskalaisen Philippe Starckin suunnittelema hämähäkkimäinen sitruspuristin. Esine, joka on kuuluisa myös siitä, että sitä ei aina käytetä sitrusten puristamiseen, vaan se saatetaan omistaa vain näyttävyytensä – ehkä jopa kauneutensa – tähden.

Mitä estetiikka on, kuvataiteilija ja kuvataiteen yliopistonlehtori Kalle Lampela?

// Taiteeseen ja kauneuteen liittyvistä kysymyksistä on keskusteltu antiikista asti, mutta "estetiikka" sai nimensä, kun Alexander Baumgarten alkoi 1735 käyttää termiä puhuessaan aisteihin ja kuvitteluun perustuvasta tiedosta. Immanuel Kant lähestyi estetiikkaa oppialana, jossa tutkitaan makua sekä luonnon ja taideteosten herättämiä kauneuden ja ylevän koke-

muksia. Saksalaisilla varhaisromantikoilla estetiikka kytkeytyi hyvän elämän ihanteisiin ja paremman maailman muutosvisioihin.

Kysymys vie lisäkysymyksen äärelle: Mitä estetiikan piiriin luetaan? 1970-luvun Suomessa estetiikan piiriin luettiin kirjallisuustieteen lisäksi taiteensosiologia, ympäristöestetiikka, semiotiikka, fenomenologia ja feminismi. Viime aikoina arjen estetiikka on koettu kiinnostavaksi taidekeskeisten näkemysten sijasta. Arjen esteettisiä kysymyksiä ovat vaikkapa kotiin ja työympäristöön liittyvät asiat, kuten siivoaminen tai ruokailu."

Mitä estetiikka merkitsee sinulle taiteilijana?

"Taiteenfilosofia on eräs estetiikan osa, niinpä kysymys taiteen luonteesta on estetiikassa väistämätön. Koen myös estetiikan kytköksen teologiaan kiehtovaksi, kuten vaikkapa abstraktin taiteen ja kuviin kieltävästi suhtautuvien taidesuuntausten tarkastelun vanhatestamentillisen kuvakiellon valossa. Tämä näkyy enemmän tai vähemmän taiteellisessa tuotannossani.

Estetiikka merkitsee minulle myös sammumatonta kiinnostusta ja uteliaisuutta ympärillä olevien ilmiöiden ja tapahtumien tarkasteluun esteettisesti: voin katsella huurteisia puita ja nauttia niiden kauneudesta, mutta yhtä lailla voin löytää kauneutta tai visuaalista kiinnostavuutta roskaläjästä tai haltioitua ränsistyneen puutalon romahtaneen katon äärellä."

Mikä merkitys estetiikalla on mielestäsi taideopiskelijan opinnoissa – tarvitaanko sitä?

"Koska kaikki taiteiden tiedekunnan oppialat ovat tavalla tai toisella tekemisissä esteettisten ilmiöiden kanssa, estetiikkaa tarvitaan. Estetiikka tarjoaa myös tilan haaveille ja ihanteille, joita ilman ihmiselo olisi melko surkastunutta. Se on myös taipuisa monitieteiselle tarkastelutavalle: esteettisiä ilmiöitä voidaan tulkita politiikan teorian ja yhteiskuntateorian perspektiiveistä. Vastaavasti poliittisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä voidaan tarkastella esteettisestä näkökulmasta. Lisäksi estetiikkaa, kuten filosofiaa yleensä, koskee mielestäni sivistyksellinen tavoite kasvattaa opiskelijoista itsenäisesti ajattelevia ja kriittisiä kansalaisia."

Onhan muoti kaunista?

Muotoilussa kauneus ei ole itseisarvo, mutta yhdellä alalla kauneuden tavoittelun luulisi olevan itsestään selvää: vaatteiden ja muodin maailmassa. Onhan muoti kaunista, muodin ja vaatetuksen professori Marjatta Heikkilä-Rastas?

– Muoti voi olla kaunista, mutta se ei aina ole. Ainakaan se, mitä arkikielessä ymmärrämme muodiksi. Valitettavan usein muotia pidetään lyhytkestoisena villityksenä.

Pahimmillaan tällainen muoti on huonoista materiaaleista huonosti valmistettua halpatuotantoa. Paitoja ja housuja, jotka rikkoutuvat jo muutaman käyttökerran jälkeen. Ammattilaisen muotikäsitys on kuitenkin toisenlainen.

– Minulla on vanhan uniikkivalmistamisen ja ranskalaisen haute couturen perinne takaraivossa. Se on lapsesta asti muokannut käsitystäni laadukkaasta vaateuksesta, johon kuuluvat laatumateriaalit ja joka on laadukkaasti tehtyä.

Pikakäyttökulttuurin ääri rajoilla

Nykyisin puhutaan paljon kestävästä kehityksestä. Paradoksaalista on, että samaan aikaan vaateeteollisuus tuottaa ennätysmääriä nopeasti käyttökelvottomaksi muuttuvaa ”roskaa”. Vain muutama vuosikymmen sitten tilanne oli toinen.

– Aiemmin palkasta meni iso osa kunnon vaatteeseen.

Heikkilä-Rastas toivookin, että muuttaisimme taas suhtautumistamme vaatteisiin: hankkisimme vähemmän mutta laadukkaampaa. Hän uskoo, että vaatteiden pikakäyttökulttuurissa on menty ääri rajoille.

– Kun vaate menettää muotonsa ensimmäisessä pesussa, pikkuhiljaa vaatteiden suurkuluttajatkin alkavat vaatia parempaa. Ehkä tämä on utopiaa, mutta näin kuitenkin toivon.

Heikkilä-Rastalle muodin kauneus on kaikkea muuta kuin pelkkää pintaa: vain kestävä ja laadukas on kaunis-

ta. Häntä harmittaa että vaateteollisuudessa kaupallisuus ohittaa usein muut arvot. Kestävyys ei ole pelkästään sitä, että vaate kestää käyttöä, vaan sen tulee myös olla ekologisesti ja eettisesti valmistettu.

– Halpatuotantona tehty vaate ei ole mielestäni kaunis, koska näen sen koko ketjun läpi. Pelkkä kaunis kuvio ei riitä, vaan kokonaisuus tekee vaatteesta kauniin. Se on laatua, esteettisyyttä ja toimivuutta.

Korkeaan laatuun liittyy myös omaperäisyys.

– Kauniissa vaatteessa pitää olla joku juju. Oma idea on suunnittelun ydin. Lisäksi pitää olla ymmärrys muodoista ja materiaaleista.

Vielä tämän jälkeenkin vaate voi jakaa mielipiteet.

– Jonkun ruma voi olla toiselle kaunis.

Kauneus on myös kovin voimakas sana, ainakin kun puhutaan esineistä tai vaatteista. Niitä on helpompi kehua kivoiksi, hyvännäköisiksi tai – ammattilaisten toimesta – esteettistä silmää miellyttäväksi.

Pohjoista funktionaalisuutta

Yksinkertaiset muodot ja materiaalit, persoonalliset printit – niistä suomalainen vaate tunnetaan. Heikkilä-Rastaan mukaan suomalaisen vaatetusalan tulevaisuus on ennen kaikkea paikallisessa pienkäsiteollisuudessa. Heikkilä-Rastas ylistää paikallisia materiaaleja, kuten suomenlampaan villaa ja poronnahkaa. Suomessa on myös pitkä perinne kylmältä suojaavien vaatteiden kehittämisessä.

Paikallisen tuotannon menestyminen edellyttää asenne-
muutosta myös kuluttajilta, vaatteiden käyttäjiltä.

– Meidän pitäisi alkaa suosia lähiruuan ohella lähivaatteita.

Vaikka vaatetta ei olisikaan valmistettu kokonaan Suomessa, se syntyy suomalaisesta osaamisesta, suunnittelutaidosta ja arvoista. Emme voi kilpailla halpatuotannon kanssa, joten meidän tulee panostaa omiin vahvuuksiimme.

Siinä missä tuolin suunnittelu on muotoilun kuningaslaji, myös pohjoisen vaatetussuunnittelijoilla on oma kuningaslajinsa.

– Kaikkien pitäisi osata suunnitella talvitakki. Iltapuku on paljon helpompi suunnitella kuin toimiva ja upea talvitakki. ●

Kaunista hallintoa

Kauneus on ominaisuus, joka synnyttää mielihyvän tunnetta ja on sellaisenaan aina subjektiiviseen kokemukseen perustuva kannanotto. Konservatiivinen taidedekasitys, jollaista kaiketi itse edustan, liittyy kauneuden Edelfeltin, Schjerfbeckin tai Gallen-Kallelan maalauksiin, kun taas monet muut ihmiset kykenevät perustellusti liittämään kauneus-ominaisuuden mihin tahansa kivikasaan tai paperirulla-asetelmaan.

Mitä tahansa inhimillisen elämän ilmiötä – myös hallintoa – voidaan tarkastella kauneus-ominaisuuden näkökulmasta ilman, että esitetyillä kannanotoilla voisi olla yleistettävää kantopintaa. Jollekin hallinnon kauneus on suurissa kulisissa, jollekin byrokraattisessa pilkunviilaamisessa ja jollekin sen toimivuudessa. Ensimmäisessä ryhmässä erilaiset diktatuurit toimivat luontevina esimerkkeinä, toista taas tapaa läpi valtionhallinnon. Kolmannesta ryhmästä parhaimmat esimerkit löytyvät menestymään tottuneista organisaatioista.

Allekirjoittaneelle hallinnon kauneus on meluamattomasti toteutettua, vuoropuhelevaa ja tarkoituksenmukaista yhteisten asioiden hoitamista, jonka fokus on hallinnoitavan toiminnan parhaassa mahdollisessa tukemisessa. Hallinto on välttämättömyys, sillä tietty määrä hallintoa tarvitaan eri toimintojen sujuvaan organisointiin, mutta se ei koskaan ole itsetarkoitus. Hallinnon kauneus syntyy paljolti toimivasta vuorovaikutuksesta, ei pilkunviilaamisesta.

Monissa sivistyneissä yhteiskunnissa liiallinen sääntely hämärtää kuitenkin hallinnon esteettisiä mahdollisuuksia. Se johtaa usein siihen, että tarkoituksenmukaisestakin hallinnosta tulee ulkopuolisen silmin byrokraattista ja itsetarkoituksenomaista. Tämä ei kuitenkaan ole koko

totuus eikä välttämättä este, jota ei voitaisi voittaa. Iso osa sääntelyistä jättää soveltajalleen harkinnanvaraa, joka tilanneherkästi käytettynä luo mahdollisuuksia kauniin hallinnon ylläpitämiselle sopusoinnussa sääntelyjen kanssa. Sääntelyiden ja ohjeiden taakse on hallinnossa helppo piiloutua, jos haluaa päästä helpolla.

Pitkäaikainen oikeusministeriön kansliapäällikkö ja myöhempi oikeuskansleri Kai Korte määritteli muistelmassaan virkauransa keskeisiksi ohjenuoriksi ”Suomen lain, terveen järjen ja hyvän omantunnon”. Omassa ajattelussani kaunis hallinto muodostuu näiden periaatteiden oikeasta kombinaatiosta. Velvoittavaa lainsäädäntöä on tietysti hallinnossa aina noudatettava, mutta lainsäätäjän antama harkinnanvara tulee täysimääräisesti käyttää hallinnoitavan toiminnan kaikenpuolisen menestyksen turvaamiseksi. Ja lopulta kaiken hallintoa kohtaan esitettävän kritiikin ja onnistumisten sekä epäonnistumisten keskellä pitäisi hallintoihmisten aina pystyä tuntemaan hyvää omaatuntoa siitä, että he parhaalla mahdollisella tavalla ovat pyrkineet toimimaan oman yhteisönsä parhaaksi ja sen elämän sisällölliseksi sujuvoittamiseksi. Tämä on hallinnon sisäisen kauneuden ydin.

Ulkoisesti hallinnon kauneus näyttäytyy tyyllisesti, kielellisesti ja sisällöllisesti harkittuina ja pelkistettyinä asiakirjoina sekä prosesseina, joilla kullakin on oma sääntelyyn tai toimintaan palautuva ja objektiivisesti perusteltavissa oleva tarkoitus. Jos mielekästä tarkoitusta ei ole, tulisi prosessi tai sisältö fokusoida uudelleen tai poistaa kokonaan. Uskallan epäillä, että kaunis hallinto johtaa myös luontaiseen tuottavuuteen ja tehokkuuteen, joita molempia näinä taloudellisesti niukkoina aikoina on tavoiteltava kaikissa organisaatioissa.

"Kuulostaa hyvältä" – jonkun mielestä.

Millainen musiikki miellyttää sinun aistejasi?

teksti LENITA HIETANEN | kuvat ANNA-LEENA MUOTKA

Kauneus musiikissa ja musiikkikasvatuksessa

Musiikin sivuaineen seminaarissa on tekemisen meininkiä. Tässä kokeillaan, miten soivat yhden sävellyksen erilaiset sovitukset. Ne ovat opettaja Lenita Hietasen käsialaa.

Kauneuden käsite on suhteellinen, myös taiteissa. Kauneutta mieluummin tarkastelen musiikin esteettisyyttä, jota määritellään muun muassa kauneutena, taiteellisuutena tai aisteja miellyttävänä kokemuksena. Toisaalta myös esteettisyyden arvioiminen musiikissa on kyseenalaista. Esimerkiksi musiikkifilosofi Thomas Regelski on viimeaikaisissa tutkimuksissaan hämmästelty, miksi musiikkia, musiikin arvoa tai musiikkikasvatusta edelleen usein lähestytään stereotyyppisesti esteettisyyden kautta.

Esteettisyys on kulttuurisidonnainen käsite. Kauneudesta tulevat mieleeni kaksi erilaista musiikkikulttuurin edustajaa: The Doors -yhtyeen keulakuva Jim Morrison ja itävaltalainen, romanttisten orkesterivalssien säveltäjä Johann Strauss II. En osaa sanoa, onko Pariisin Père Lachaisen hautausmaalla näkemäni Morrisonin näköisrintakuva kauniimpi vai rumempi kuin Wienin kaupunginpuistossa sijaitseva Straussin näköispatsas. Kumpikin muistomerkki on mielestäni taiteellinen, joskin Morrisonin rintakuva miellytti enemmän aistejani kuin kullanvärinenä

melko yliampuva Straussin patsas. Myös kummankin muusikon musiikillisia tuotoksia pidän taiteellisia, vaikka varsinaiseen ”taidemusiikin” kategoriaan ne eivät tiukimpien kriteerien mukaan mahdu. Huolimatta musiikkityylien erilaisuudesta kumpikin niistä miellyttää aistejani.

”Tämä saundaa hyvin”

Olen yrittänyt muistella, millaisissa yhteyksissä olen käyttänyt musiikista käsitettä kaunis, mutta en tavoita yhtään tällaista tilannetta! Kaunis tuo mieleeni vastakohdan eli käsitteen ruma, mikä kauneuden

tavoin on tulkinnasta riippuvainen. Muis-
telen esimerkiksi opetustilanteissa mai-
ninneeni usein, että ”tämä kuulostaa mie-
lestäni hyvältä”, ”tämä saundaa hyvin”,
”voi musiikkia näinkin toteuttaa, vaika
henkilökohtaisesti en pidä tällaisesta”.
Olen siis esittänyt mielipiteitäni siitä, mil-
lä tavalla musiikki on miellyttänyt minua,
mutta en sen kauneudesta, saati rumuu-
desta. Oppitunneilla olen opiskelijoiden
kanssa pohtinut taiteellisuutta musiikissa.
Usein niin sanotusta klassisesta musiikis-
ta käytetään puhekielessä käsitettä taide-
musiikki, vaikka kumpikin näistä käsit-
teistä on vajavainen kuvaamaan kyseistä
musiikin lajia – etenkin suhteessa musii-
kin muihin lajeihin ja tyylihin. Herää
kysymys: mikä musiikki ei ole taidetta?
Samoin voi pohtia esimerkiksi 1950-lu-
vun rockhittejä kyseisen musiikkityylin
klassisina esimerkkeinä.

Olen opettanut vuodesta 1988 mu-
siikkia, enimmäkseen peruskoulun ylä-

luokkalaisille ja lukiolaisille. Opiskelijoil-
le tutuin musiikkikulttuuri on useimmi-
ten ollut niin sanottua kevyttä musiikkia.
Musiikkikasvatuksen tavoitteena yleissi-
vistävässä koulutuksessa on monipuoli-
suus niin musiikin tuntemuksessa kuin
sen tuottamisessa. Kuuntelutehtävät on
helppo valita monipuolisesti varsinkin
hyödyntämällä nykytekniikan mahdol-
lisuuksia. Musisointitehtävissä haastetta
aiheuttaa usein oppilaiden motivoitum-
tomuus, jos musiikki on tyyllisesti heille
kovin vierasta. Palataan alun esimerkkei-
hin: The Doors -yhtyeeseen ja Straussiin.
Väitän, että harva nuori tai nuori aikuinen
oppilas tai opiskelija kuvailisi Straussin
valssia käsitteellä kaunis tai esteettinen.
Tuskin sitä toisaalta mainittaisiin rumaksi
tai epäesteettiseksi. Todennäköisesti
kyseinen musiikki ei kuitenkaan miellytä
kovinkaan laajasti nuorten tai nuorten ai-
kuisten aisteja. The Doors -yhtyeen mu-
siikin kohdalla voi käydä samoin, joskin

uskon tällaisen musiikin miellyttävän use-
amman nuoren aisteja kuin Straussin vals-
sien. Syy löytyy kulttuurista: musiikillisen
kokemuksen miellyttävyys on kulttuurisi-
donnaaninen ilmiö, kuten esteettisyys yleensä.
Jos elämismaailma tarkastellun ilmiön
osalta on kulttuurisesti rajoittunut kovin
kapeaksi, on vaikeaa löytää tarttumapin-
taa erilaisista kulttuureista.

Oikeus olla erilainen

Eri musiikkikulttuurien monipuolinen
esittely onkin tärkeää jo varhain: koulus-
sa ei ole tarkoitus vain vahvistaa oppilai-
den eniten suosimaa kulttuuria vaan har-
joittaa kuuntelemaan ja ymmärtämään
monenlaisia musiikkikulttuureita. Lapin
yliopistossa musiikkia opiskellaan kas-
vatustieteiden tiedekunnassa, pääasiassa
luokanopettajakoulutukseen suunnitel-
luissa opintokokonaisuuksissa. Musiik-
kia tarkastellaan ilmiönä ja eri kulttuu-
reita muun muassa musiikin elementtien

erilaisina painotuksina: esimerkiksi rock-musiikissa korostuvat rytmi ja esitysnopeus, niin sanotussa eurooppalaisessa klassisessa musiikissa melodia ja harmonia sekä joissakin Aasian kulttuurien musiikeissa sointiväri. Opettajankoulutuksessa painotetaan jokaisen oikeutta olla erilainen. Musiikissa erilaisuus esimerkiksi antaa opiskelijoille ja opettajille oikeuden esittää mielipiteitään siitä, millainen musiikki miellyttää kunkin aisteja.

Opinnoissa kokeillaan vaihtoehtoisia tapoja musisoida sama sävellys, siis erilaisia sovituksellisia ratkaisuja. Opiskelijat tuottavat myös omia sovituksia ja sävellyksiä. Jokin ”kuulostaa hyvältä” tai ”saundaa hyvin”, on ”ihan hyvä biisi” tai ”hieno sävelteos” – jonkun mielestä. Taus-talla on pääsääntöisesti pyrkimys tuottaa aisteja miellyttävää musiikkia. Tulkinnat miellyttävyydestä voivat kuitenkin vaihdella yksilöiden välillä melkoisesti. Riitasointujen painottaminen ja metallisten

rytmisoitinten runsaus kuulostavat yhden mielestä pahalta, mutta toinen haluaa juuri sellaisen saundin. Opiskelijat käyttävät musiikkia myös terapeuttisena elementtinä ja taustamusiikkina sekä yhdistelevät musiikkia muihin, esimerkiksi visuaalisiin elementteihin. Musiikilla onkin merkitystä muun muassa halutunlaisen vaikutelman, tunnemaailman luomisessa.

Arvostusta toiminnan kautta

Musiikin monimuotoisuus tuottaa opintoihin monenlaisia sisällöllisiä painotuksia sen lisäksi, että luokanopettajakoulutuksessa tarkastellaan aina sekä opiskelijan kehittymistä musiikin osaajana että pedagogista näkökulmaa. Opinnoissa käsitellään monenlaista musiikkia laulamalla, soittamalla, kuuntelemalla ja analysoimalla, sovittamalla ja säveltämällä. Luokanopettajakoulutuksen ulkopuolisillekin opiskelijoille soveltuva musiikin sivuaine sisältää kursseja äänenhuollosta ja laulus-

ta, pianonsoitosta yksilö- ja ryhmäopetuksena, musiikkiteknologiasta, soinnuttamisesta ja sovittamisesta sekä yhteismusisointia ja bändi- ja projektipedagogiikkaa. Kaiken tämän toiminnan kauneutta tai esteettisyyttä on mahdotonta – usein jopa epätarkoituksenmukaista – arvioida. Regelski kehottaa musiikkikasvattajia unohtamaan esteettisyyden peikon ja keskittymään sen sijaan musiikilliseen toimintaan. Musiikillisen toiminnan arvostuksen tulee hänen mukaansa perustua siihen, miten, miten usein, missä ja miksi musiikkia käytetään. Myös yliopistomme musiikin opinnoissa musisointia arvotetaan enemmän toiminnan kautta, joskin esteettisyyskin on yleensä läsnä – useimmiten kuitenkin ääneen lausumattomana taustaoletuksena. ●

Kirjoittaja on musiikkikasvatuksen yliopistonlehtori kasvatustieteiden tiedekunnassa.

HEIKKI E. S. MATTILA

OIKEUSTIEDE JA

kauneuden katekismus

Kauneuden kokemus inspiroi. Tutkijan, myös oikeustieteilijän, parhaat ideat pulpahtavat monasti esiin ympäristössä, joka herkistää mielen: rauhoittava metsänäkymä työhuoneen ikkunasta, yksinäinen kävelyretki joen rannalla, savusaunan tunnelma... Liikkeessä oleva, alati vaihtuva kauneuden kirjo tehostaa vaikutusta: kaukojunan vakaa kiito, muistilehtiö sylissä, katse puolihuolimattomasti ohii vilistävässä viljavainioissa ja ladoissa...

Kauneus houkuttelee lukemaan. Kun tieteen tuloksia tarjoillaan, tekstin ulkoasu ei ole yhdentekevä. Selkeys on toki nykykirjoittajan tärkein avu, mutta otsikoiden esteettinen sijoittelu, elegantti kirjasintyyppi ja puhutteleva kuvitus viettelevät kaikki osaltaan lukijaa tiedon pariin. Ennen vanhaan oikeusoppineidenkin teoksissa kiinnitettiin suurta huomiota anfangien muotoiluun, siihen miten luvun aloittava kirjain koristeltiin, usein huomiota herättävästi ja kooltaan normaalia suurempana.

Kauneus asuu myös kielessä. Näin on nimenomaan silloin, kun tieteen kohde on metafyyminen, kuten oikeustieteen kohdalla. Oikeus ei ilmiönä sijaitse fyysisessä maailmassa, vaan se on ihmisen luomaa ja ilmenee siksi ainoastaan kielessä. Ilmaisullinen tyylikkyys, *elegantia iuris*, onkin oikeustieteessä aina ollut erityisen huomion esine – ideaali vain on vaihdellut. Kauneutta oli vanhoille juristeille, niin oikeusoppineille kuin tuomareille, lähes loputtomasti polveileva, jopa sivujen mittainen virke, jossa päälauseen muodostamaan runkoon kiinnittyivät eräänlaisina oksastoina lisätietoja ja täsmennyksiä tarjoavat sivulauseet. Kauneutta oli samaten tekstin elävyys. Vuosisatojen ajan oppineet höystivät tekstinsä Raamatusta tai kreikkalais-roomalaisesta antiikista poimituin kielikuvin. Vanhat oikeustieteilijät puhuivat meilläkin Aisopoon hengessä ”leijonanyhtiöstä” ja ”leijonan-osasta” rutikuivan ”kohtuuttoman osuuden” sijasta.

Rytmiikan kauneus imponoi ja virkistää muistin. Oikeusperiaatteet puettiin muinoin lakonisiksi, suggestiivisiksi maksiimeiksi. Jokainen lakimies tuntee mekaanisesta lainsoveltamisesta varoittavan paradoksin *summum ius summa iniuria*, suurin oikeus suurin vääryys. Maksimien kauneudella, niiden elegantilla rytmiikalla, oli myös muistitekkinen tehtävänsä. Keskiajalla juridiikan opetus perustui oikeusperiaatteiden ulkoa oppimiseen. Siksi maksiimit muotoiltiin latinalaisen runouden rytmisten periaatteiden mukaan; niissä vuorottelivat trokeet, daktyylit, jambit, anapestit ja spondeet. Onkin helppo ymmärtää, miksi latinisti Jevgeni Temnov on antanut uuden teoksensa nimeksi Звучащая юриспруденция, 'Soinukas oikeustiede'.

Jylhä kauneus huokuu arvovaltaa. Lain ja oikeuden yhteyksissä kauneudella saattaa olla ankarat kasvot. Oikeutta istutaan usein jyhkeän vaikuttavassa, jopa palatsimaisessa rakennuksessa, ja monissa maisa tuomareilla on silmiinpistävä virka-asu. Tärkeä osa lainkäytön visuaalisuutta ovat näyttävät rituaalit: kirkonkellojen soitto, fanfaarit, kulkueet, jopa tykinlaukaukset ja kunniavartion tarkastaminen. Kaikki tämä on esteettistä mutta samalla arvovaltaista jollei suorastaan vavisuttavaa. Arvovallan estetiikka näkyy myös oikeustieteen tutkijoiden yhteisössä. *Iustitia*, oikeuden jumalatar, on lainkäytön tunnuskuva ympäri maailmaa, Suomesta Indonesiaan. Jumalattaren kuva puhuttelee katsojaa taiteelliselta kannalta, mutta vaa'än lisäksi myyttisellä hahmolla on kädessään miekka – pakon, kurin ja arvovallan symboli. Nämä oikeuden attributit esiintyvät useissa eri konteksteissa, muun muassa oikeustieteellisten seurojen ja yhdistysten logoissa, hyvänä esimerkkinä Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Syvällinen kauneus on harmoniaa. Kuten tieteen estetiikkaa tarkastellut Ernst Peter Fischer toteaa, suuri tiede on aina etsinyt harmoniaa ja symmetriaa. Oikeustiede ei ole muodostanut poikkeusta. 1800-luvulla oikeusnormeista ja -käsitteistä pyrittiin luomaan matematiikan ja geometrian mallin mukaisesti aukoton ja ristiriidaton järjestelmä, josta ratkaisut juridisiin ristiriitoihin seuraisivat kuin itsestään. Reaailma pakotti oppineet luopumaan utopiastaan. Silti oikeustieteilijöiden työlle on edelleen leimallista harmonisten käsittehierarkioiden rakentaminen. Vaikkapa *Encyclopædia Iuridica Fennica* -teosta tai Oikeustieteen termitietokantaa suunniteltaessa.

Kauneudella on myös moraalinen puolensa. Oikeustieteen kohde ei useinkaan ole kaunis: ryöstömurha, kiskonta, riita vallasta valtiossa, kunnassa, yhdistyksessä... Päämäärä sitä vastoin on – ainakin oikeusvaltiossa. Parhaimmillaan oikeustiede edustaa moraalista näkökulmaa raadollisessa maailmassa. Se etsii tasapainoa ristiriitaisten intressien välillä ja pyrkii osoittamaan, miten loukattu kansalainen voidaan auttaa oikeuksiinsa. Tällaisen oikeustieteen kauneus on sisäistä laatua. Hyvä on aina kaunista. Jo roomalaiset luonnehtivat oikeutta hyvyyden ja kohtuuden taidoksi.

Moniulotteinen kauneus voimaannuttaa. Kuten nähdään, kauneudella on monet kasvot, myös oikeustieteessä. Siksi se pakenee tarkkoja määritelmiä. Onneksi meidän tutkijoidenkin on lupa vain ammentaa voimaa kauneudesta sen enempiä kyselemättä. ●

Kirjoittaja on oikeuslingvistiikan emeritusprofessori ja dosentti oikeustieteiden tiedekunnassa.

TILASTOJEN

kauneus

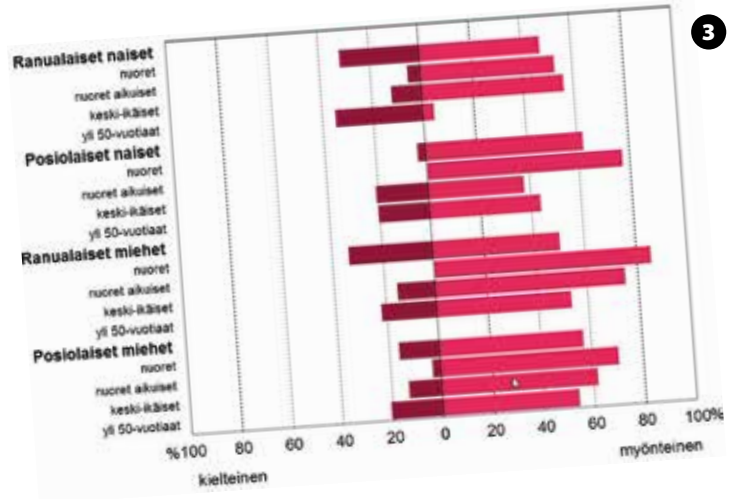
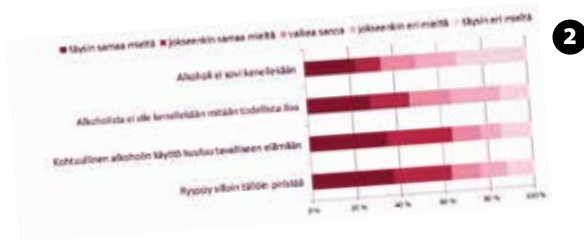
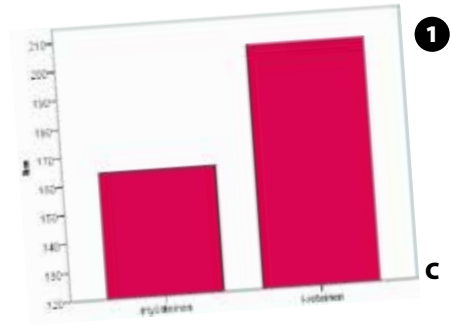
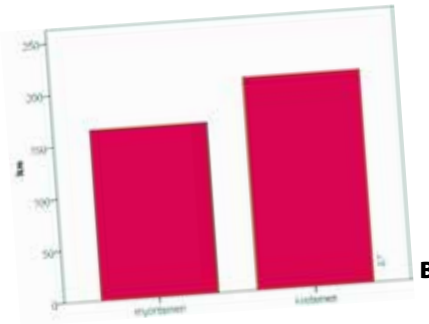
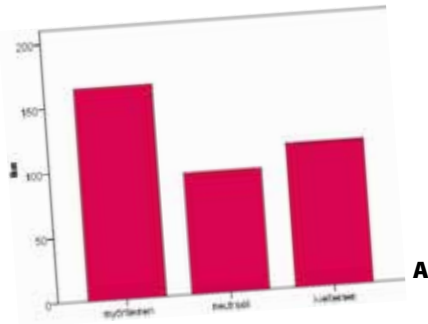
Tilastot ovat pelottavia ja vaikeita. Ne myös valehtelevat, mikäli on uskomisen sanontaa: vale, emä-vale, tilasto. Ja miksei olisi. Darrell Huff näyttää esimerkkejä tilastoilla huijaamisesta klassikkokirjassaan *How to lie with statistics*. Tästä lähtökohdasta ajateltuna pyyntö kirjoittaa tilastojen kauneudesta aiheutti minulle naurunpyrskähdyksen ja ajattelin, että aihe on niin kertakaikkisen yllättävä, että haasteeseen on pakko tarttua.

Tilastot voidaan esittää tekstin, taulukon tai kuvion avulla. Tässä jutussa keskityn tilastokuvioihin, koska niissä visuaalisuudelle asetetaan kaksi vaikeaa haastetta: kauneus ja totuus. Vesa Kuuselan mukaan kuvioilla esittämisen haasteellisuutta ei oteta tosissaan, vaikka pitäisi. Virheellisesti laadittu kuva voi valehdella enemmän kuin tuhat sanaa:

”Jos kirjoitetaan sellaista, mikä ei pidä paikkaansa, sitä kutsutaan valehteluksi. Jos tehdään taulukko, jonka luvut eivät pidä paikkaansa, on kyseessä huijaus. Sen sijaan, jos tehdään tilastokuvio, joka antaa väärän käsityksen asioista, sitä ei pidetä valehteluna eikä huijaamisena. Miksi? Miksi sellaisia kuvioita vielä julkaistaankin?”

Kuusela tarjoaa vastaukseksi kahta syytä. Hänen mukaansa yksi syy löytyy varmasti asenteista eli tilastokuvioille asetetaan pienemmät vaatimukset kuin muille esitystavoille. Toinen syy on Kuuselan mielestä taitojen puutteessa, sillä Suomessa tilastografiikan koulutusta ei juuri ole.

Graafinen rehellisyys ja visuaalinen yksinkertaisuus
Tilastografiikka on tieteenala, jossa substanssin, tilastotieteen ja visuaalisen esittämisen vaatimukset huomioi-

1a. Ranualaisten ja posiolaisten alkoholiin asennoituminen. Tämä on todenmukaisin kuva.

1b. Asennoituminen manipulatiivisesti luokiteltuna. Kielteisten osuus näyttää suuremmalta kuin se todellisuudessa on.

1c. Pystyakselin arvoja muuttamalla kielteisten osuus on saatu näyttämään vielä edellistäkin suuremmalta. Tässä kuvassa valehdellaan oikein olan takaa.

2. Ranualaisten ja posiolaisten alkoholia koskevat mielipiteet.

3. Eri-ikäisten ranualaisten ja posiolaisten naisten ja miesten alkoholiin asennoituminen.

den pyritään rakentamaan hyvä tilastokuva. Tilastografikalla on muualla maailmassa pitkät perinteet ja siitä on kirjoitettu useita oppikirjoja, mutta Suomessa ainoan tilastografikan oppikirjan on kirjoittanut edellä siteerattu Vesa Kuusela. Kuuselan mukaan hyvän tilastokuvion määrittely ei ole helppoa ja kriteerit vaihtelevat tilanteesta toiseen. Hän vertaa hyvää tilastokuviota mainokseen: ”Onnistunutta tilastokuviota on joskus väitetty mainoksen vastakohdaksi: mainoksen sanoma on yksinkertainen, mutta rakenne monimutkainen; hyvän tilastokuvion sanoma on monimutkainen, mutta rakenne yksinkertainen.”

Tilastokuviossa visuaalinen vertailtavuus on kaiken a ja o. Hyvä kuvio on visuaalisesti yksinkertainen ja siinä vältetään niin sanotun kuvioroinan muotoja, kuten hankalia kirjasimia tai kolmiulotteisuutta. On yllättävän

vaikeaa löytää ohjelma, jolla saisi luotua visuaalisesti yksinkertaisia kuvia.

Kuvaohjelmissa on oltava tarkkana myös graafisen rehellisyyden suhteen. Ohjelmat nimittäin ehdottavat akselien asteikoiksi lukuja, joilla kuva-alue ”näyttää mahdollisimman hyvältä”. Kuvissa 1 A, B ja C on esimerkkejä sekä tahallisesti että vahingossa tapahtuvasta valehtelusta.

Kuva 2 on rakennettu Word-ohjelmalla. Tällaista hyvää yksinkertaista tilastokuviota, joka esittää tarpeelliset perustiedot ei yllättävä kyllä saa rakennettua SPSS:llä. Kuvassa 3 on sopivan kuviotyypin valinnalla ja esitettävän tiedon rajaamisella päästy tavoitteeseen: kaunis kuvio, jossa on mahdollisimman paljon tietoa mahdollisimman nopeasti hahmotettavassa muodossa mahdollisimman todenmukaisesti. Minun mielestäni. ●

Kirjoittaja on tilastotieteen yliopisto-opettaja yhteiskuntatieteiden tiedekunnassa.

Tuokio

*Grafiikan opiskelun
eräänä hetkenä, jolloin
aurinko pitkän pimeän jälkeen
valaisi kauniisti muuten niin
arkisen ja sottaisten luokan
– pienet pyykkipojat
tuntuivat kuin kilpaa
kurkottelevan valoa kohti
aivan kuin me oppilaatkin.
Siinä ne olivat yllättävän
kauniita, nuo puiset
kaverukset, valokylvyssänsä.*

Kuva ja teksti:

Anne Niskala

Opiskelija, kuvataidekasvatuksen maisteriohjelma,
Lapin yliopisto

Feministin

kausi Taideyliopistossa alkoi yhteistyöllä

Taideyliopisto muodostettiin vuoden 2013 alussa, kun Kuvataideakatemia, Sibelius-Akatemia ja Teatterikorkeakoulu yhdistyivät uudeksi yksiköksi.

Monitaiteellisen opinahjon rehtoriksi nousi Tukholman yliopiston teatteritieteen professori, sukupuolentutkija ja tunnettu feministivaikuttaja Tiina Rosenberg. Onko vuosi virkanaisena hionut särmikkään kulttuuripersoonan kulmia?

Ruotsissa lähes koko aikuisikänsä asuneesta Rosenbergistä odotettiin Taideyliopistoon uuden organisaation suunnan kirkastajaa ja muutostohtoria, jolla ei ollut liian kiinteitä suhteita mihinkään Suomen taidealaan ja joka kykenisi tarkastelemaan kokonaisuuksia. Vuoden työkokemuksen jälkeen Rosenberg sanoo, että uusi suunta on nimenomaan yhteistyössä.

– Minusta tuntuu, että erilaisten oppilaitosten ja alojen yhdistäminen sopii suhteellisen hyvin taidealalle. Taiteilijuudessa on jotain yhdistävää, ja opiskelijat ovat olleet innoissaankin mahdollisuudesta tehdä enemmän yhteistyötä toisenlaisten taiteilijoiden kanssa. Kaikki muutos tai muutos itsensä vuoksi ei ole hyvästä, mutta kyllä tässä on myös mahdollisuuksia, Rosenberg uskoo.

Yhteistyötä tehtiin ensimmäisen vuoden aikana hyvin konkreettisissa muodoissa. Esimerkiksi Kainuussa kulki syksyllä Taideyliopiston Ihmebussi X, joka kuljetti Teatterikorkeakoulun ja Sibelius-Akatemian opiskelijoita. Musiikkikasvatuksen ja tanssipedagogiikan opiskelijat vetivät koululaisille yhteensä 57 rytmiliiketyöpajaa.

Taideyliopiston lisäksi taiteen maistereita koulutetaan Suomessa vain Aalto-yliopistossa ja Lapin yliopistossa. Yhteistyön mahdollisuudet ovat Rosenbergin mielestä ilmeiset. Yliopistojen profiilit ovat erilaisia, ja parhaassa tapauksessa ne voisivat tukea toisiaan esimerkiksi erilaisissa projekteissa.

– Mahdollisuuksia on varmasti paljon. Haluan tulla mahdollisimman pikaisesti Lapin yliopistolle tutustumaan toimintaan ja ajattelutapoihin. Rehtoritasolla löydämme varmasti yhteisen sävelen, kun molemmat tulemme taidealoilta. Mauri Ylä-Kotolahan on myös ollut entisen Kuvataideakatemian rehtorina. Lapin yliopistolla on oma profiilinsa taiteen opetuksessa ja tutkimuksessa, sanoo Rosenberg.

Feministi lahden takaa

Merkittävä osa Rosenbergin historiaa ja persoonaa on hänen feminisminsä. Hän on paitsi teatterintutkija myös ehkä ennen kaikkea sukupuolentutkija ja queer-teoreetikko. Tuore, vuonna 2012 ilmestynyt *Ilkska, hopp och so-*

lidaritet yhdistelee elementtejä ja hahmottelee feministisen teatterin mahdollisuuksia.

Rosenberg on ajanut yksilöiden oikeutta määritellä itse itsensä myös puoluepolitiikassa. Hän oli yksi ruotsalaisen Feministiskt Initiativ -feministipuolueen perustajista. Feministinen aloite hajosi sisäisiin ristiriitoihin, mutta feminismi ei ole kadottanut poliittista merkitystään tai mahdollisuuksiaan, Rosenberg uskoo. Hän sanoo, että Suomeenkin mahtuisi feministinen puolue.

– Kyllä feministipuolueelle olisi tilaa, mutta en ole varma, voiko se olla yleinen feministipuolue. Ruotsissa epäonnistuimme ehkä juuri sen vuoksi, että uskoimme, että sekä vasemmisto- että oikeistofeministit voivat toimia ongelmitta samassa puolueessa. Todellisuudessa vasemmisto-oikeisto-akselilla on todella suuri merkitys nykypäivänkin politiikassa, sen relevanssi ei ole kadonnut mihinkään.

– Femisnismiin perustuvia kaikkia kutsuvia kansalaisliikkeitä voidaan kyllä perustaa. Feminismille on monenlaisia tiloja ja toteuttamisen tapoja, erilaisia feminismejä. Tätä osoittavat esimerkiksi Venäjän Pussy Riot- ja Femen-liikkeet.

Feministisen aloitteen jälkeen Rosenberg ei ole ollut itse aktiivinen puoluepolitiikan kentillä. Hänen arvonsa ja asenteensa eivät kuitenkaan ole muuttuneet.

– Olen kyllä miettinyt, miten paljon voin rehtorin asemassa sanoa. Toisaalta kaikki kyllä tietävät ajatukseni ja menneisyyteni, eikä minun ole niitä mitään syytä peittää, Rosenberg pohtii.

Nationalismia vastaan

Rosenberg osallistui marraskuussa Lapin yliopistossa Kulttuurintutkimuksen päiville. Päivien yhtenä teemana käsiteltiin nousevaa populismia sekä uuden radikaalin oikeiston suosion kasvua. Rosenberg itse on ”kulttuurimarxilainen”, siis monikulttuurisuuden ja maahanmuuton vastustajien perivihollinen. Mitä syntipukki itse ajattelee nationalismin noususta?

– Se on hyvin huolestuttavaa. Uusi nationalismi vaalii myyttistä käsitystä yhtenäisestä ugrilaisesta kansasta ja kulttuurista, jonka varaan se haluaa rakentaa sulkeutunutta ja monokulttuurista Suomea. Tällaista yhtenäistä kulttuuria ei ole koskaan todellisuudessa ollut olemassa.

– Suomessa on aina ollut kulttuurista heterogeenisyyttä. Haluaisin laajentaa suomalaisuuden käsitettä niin, että sillä tarkoitettaisiin kaikkia Suomeen asettuneita ihmisiä, ei vain valkoista ja samanlaisiksi ymmärrettyä valtaväestöä. Uusi nationalismi on vaarallista myös taiteen näkökulmasta. Useissa Euroopan maissa juuri oikeistopopulististen puolueiden edustajat vastustavat valtion rahoittamaa monipuolista taiteen tekoa ja opetusta. ●

Kirjoittaja on yhteiskuntatieteilijä ja freelance-toimittaja.

OSMO PEKONEN

M. A. CASTRÉN

Suomen tieteen jättiläinen

Tervolassa syntynyt Matthias Alexander Castrén (1813–1852) on suurin lappilainen tiedemies kautta aikojen. Hänen nimensä kuuluu myös tieteen maailmankulttuuriin.

Kerran olin kongressimatalla kaukana kotoa. Istuin lounaalla erään yliopiston ruokalassa ja näin jo kaukaa, kuka oli tulossa tarjotinta kantamaan samaan pöytään: kvarkkien keksijänä tunnettu fysiikan nobelisti Murray Gell-Mann (s. 1929). Kauhukseni suuri tiedemies istahti minua vastapäätä ja alkoi tehdä tuttavuutta. Olen väitellyt matemaattisesta fysiikasta mutta tajusin, ettei nyt ollut oikea hetki ruveta kertomaan omista vähäpätöisistä tutkimuksistani. Olin jännityksestä sekaisin enkä tiennyt mitä sanoa.

Gell-Mann oivalsi hämminkini. Hän näki rintamerkistäni, että olen kotoisin Suomesta ja avasi keskustelun ystävällisesti: ”Kas vain, tähän tullette sieltä suuren Siperian-tutkijan M. A. Castrénin kotimaasta.” Niinpä lounastimme haastellen nenetseistä ja enetseistä. Kävi ilmi, että suuri fyysikko oli vapaa-aikanaan opettanut Siperian alkuperäiskansojen kieliä ja tiesi niistä melkein kaiken! Hän oli muotoillut jopa oman kielitieteellisen teorian uralilaisten ja altailaisten kielten alkupe-
räästä, jota jo Castrén pohti.

Viimeistään silloin minulle valkeni, että Matthias Alexander Castrén on maailmankulttuurissa paljon painavampi nimi kuin mitä me Suomessa oikein tajuammekaan. Castrénilla on patsas Töölössä Kansallismuseon edustalla, muistolaatta Tervolassa, reliefi Rovaniemen kaupunginkirjaston ulkoseinässä ja nimikkosali Lapin yliopistossa. Hän kuuluu 1800-luvun suuriin suomalaisiin siinä missä Lönnrot, Runeberg tai Snellman, mutta hänen saavutuksensa ovat suuren yleisön keskuudessa jääneet aika huonosti tunnetuiksi.

M. A. Castrénin muistopatsaan Kansallismuseon edustalla on veistänyt Alpo Sailo.

Viereisellä sivulla:
Matthias Alexander Castrén (1813–1852).

Castrén haastattelemassa ostjakkeja.
Albert Edelfeltin alkuperäisteoksen mukaan tehty kivipiirros.

M. A. Castrénin itsestään piirtämä karikatyyri tervehtii hänen muistonäyttelynsä kävijöitä Helsingin yliopistomuseossa.

Suuret tutkimusretket

M. A. Castrén syntyi Tervolassa 2. joulukuuta 1813. Hänen isänsä Christian Castrén toimi ensin Tervolan kappalaisena ja sitten Rovaniemen kirkkoherrana. Kesällä 1838 ylioppilas Castrén teki ensimmäisen tutkimusmatkansa Lappiin, jossa hän keräsi saamelaista kansanrunoutta. Seuraavana kesänä hän jatkoi kenttätöitään Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran stipendiaattina Vienan Karjalan laulumaille. Hän omaksui vialaisen lauluperinteen niin hyvin, että pystyi kääntämään Kalevalan kokonaisuudessaan ruotsiksi.

Ensimmäisen suuren tutkimusretkensä Castrén aloitti marraskuussa 1841 matkustamalla yhdessä Elias Lönnrotin kanssa aluksi Lappiin. Reitti vei Kemistä Rovaniemen ja Kemijärven kautta Sallaan. Joulukuusta jouduttiin viettämään Sompion selkosessa lumimyrskyn kourissa. Tammi-kuussa 1842 päästiin Inariin. Sieltä jatkettiin Kuolan kaupunkiin, josta taivallettiin porokyydillä Kantalahteen, hevosella Vienan Kemiin ja edelleen veneellä Solovetskin saaren kautta Vienanmeren yli Arkangeliin.

Miehet erosivat Arkangelissa, josta Castrén samosi monia kulkuneuvoja käyttäen tundran halki tuhat kilometriä itään Ob-joen suulle Obdorskiin eli nykyiseen

Salehardiin saakka. Matkan aikana hänessä puhkesi keuhkotuberkuloosi. Äärimmäisten koettelemusten jälkeen verta sylkevä tiedemies selviytyi hengissä takaisin Helsinkiin toukokuussa 1844.

Lääkärien varoituksista piittaamatta hän lähti toiselle matkalleen Siperiaan jo helmikuussa 1845. Nyt hän vaelsi käsittelemättömien taipaleiden taakse Obin ja Jenisein latvoille, Baikaljärvelle, Altain ja Sajarin vuoristoihin ja aina Kiinan puolelle asti. Matkatoveri Johan Reinhold Bergstadi sairastui kesken matkaa, palasi Suomeen ja menehtyi 30-vuotiaana. Myös Castréniin iski uudestaan tuberkuloosi. Helsinkiin hän palasi vasta helmikuussa 1849 neljä vuotta kestäneen suuren seikkailun jälkeen.

”Olen päättänyt näyttää Suomen kansalle, että me emme ole maailmasta ja maailmanhistoriasta irtireväisty, yksinäinen suokansa, vaan olemme sukulaissuhteessa ainakin kuudennekseen ihmis-kuntaa”, Castrén kirjoitti. Kuuluisassa esitelmässään ”Hvar låg det Finska folkets vagga?” (Missä oli Suomen kansan keh-to?) hän marraskuussa 1849 esitti ns. altailasteorian, jonka mukaan suomensukuisten, tunguusiilaisten, turkkilaisten ja mongolilaisten kielten yhteinen alkukoti on Altain vuoristo.

Castrénilla oli tuolloin elinaikaa jäljellä kaksi ja puoli vuotta. Siinä ajassa hän avioitui Lovisa Natalia Tengströmin kanssa, siitti pojan, kirjoitti väitöskirjan ja tuli valituksi Keisarikunnan Aleksanterin-yliopiston ensimmäiseksi suomen kielen ja kirjallisuuden professoriksi. Castrénin elämä päättyi Helsingissä 7. toukokuuta 1852.

Castrénin perintö elää

Castrénin tavoitteena oli julkaista tieteelliset tuloksensa Pietarin tiedeakatemian saksankielisenä teossarjana. Hänen elin-aikanaan ehti ilmestyä vain ensimmäinen osa, ostjakin eli hantin kielioppi. Työtä jatkoi hänen ystävänsä Anton von Schiefner, joka toimitti Castrénin 12-osaiset kootut teokset 1853–1862. Nyt on valmisteilla uusi englanninkielinen laitos, jonka on määrä kasvaa 30-osaiseksi.

Viime vuosi oli Castrénin syntymän 200-vuotisjuhlavuosi. Tapausta juhlistettiin Tervolassa runon ja suven päivänä 6. heinäkuuta pidetyssä kansalaisjuhlassa sekä Castrénin oikeana syntymäpäivänä 2. joulukuuta Helsingissä ja Rovaniemellä pidetyissä tieteellisissä kokouksissa. Helsingin yliopiston museossa Arppeanumissa on esillä Castrén-näyttely 1.6.2014 asti.

Lapin yliopistossa Castrénin perintöä jatkaa pohjoisen etnografian oppiaine, jota edustavat osa-aikainen professori Juha Pentikäinen ja dosentti Risto Pulkkinen. Castrén esitti etnografiasta oman määritelmänsä, jonka mukaan kyseessä ”on vanhan asian uusi nimitys. Sillä ymmärretään tiedettä, jonka kohteena ovat kansojen uskonnot, yhteiskunnalliset olot, tavat ja tottumukset, elintavat, asumukset, sanalla sanoen kaikki mikä kuuluu niiden ulkoiseen ja sisäiseen elämään. Etnografiaa voitaisiin pitää osana kulttuurihistoriaa, mutta kaikilla kansoilla ei ole korkeammassa merkityksessä historiaa, vaan heidän historianaan on juuri etnografia.”

Matthias Alexander Castrénin juuret ovat Tervolassa ja Rovaniemellä. Lapin yliopistolle hänen kansainvälinen maineensa on valttikortti, jota olisi mahdollista hyödyntää nykyistä enemmänkin. ●

Kirjoittaja on väitellyt yhteiskuntatieteiden tohtoriksi Lapin yliopistossa.

HANNES HÖRKKÖ

Kalervo Palsan työtila Getsemanessa.

Helmikuussa lensin aamulennolla Kittilään ja jatkoin matkaa viiden saksalaisen toimittajan kanssa Kittilän hautausmaalle. Puhdas paksu lumikerros aaltoili hautakumpujen ja -kivien päällä. Hautausmaan korkeat männyt kohosivat taivaan korkeuksiin kuin kirkontornit, kuusivanhukset levittivät lumesta raskaita oksiaan antaakseen suojan hautuumaalla asuville pikkueläimille.

Kahlasimme taiteilija Kalervo Palsan haudalle. Se oli helppo löytää sillä Pekka Pitkäsen pronssinen *Palava pensas* -veistos nousi komeana ja mustanpuhuvana valkoisen hangen keskeltä.

Jatkoimme matkaa taiteilija Reidar Särestöniemen haudalle. Punakivinen paasi, johon oli hakattuna intiaani-päällikön luonnon kunnioittamista painottavat viisaudet, kertoo paljon taiteilijasta itsestään.

Talvinen hautausmaa, sen puhdasluminen pehmeänä vellova kansi, teki meihin kaikkiin voimakkaan vaikutuksen.

Kalervo Palsa -museoon johti pieni lapioitu polku. Se kulki hieman mutkitellen paksun hangen läpi ja oli sinälään jo taideteos. Palsan kotitalon sisutus oli riisuttu. Se oli palautettu ehkä viisikymmentäluvulle. Taiteilijasta ei ollut jäljellä muuta kuin seinät, mutta se riitti. Pieni vaa-

timaton pirtti kertoi kaiken Palsan kotitaustasta, kolme vääntynyttä ikivanhaa metallista henkaria eteisen naulassa, vanha lukko kafferin ovesa, kaksi emalista pientä pesuvatia naulakon päällä.

Getsemaneen, Palsan ateljeeseen pujottauduimme serpentiinimäistä polkua pitkin. Taiteilijan kuolinvuode oli tutulla paikallaan, seinämaalaukset hyvin restauroituina. Getsemanen kuivan pakkaspäivän kylmyys iski sieluuni kuin veitsi. Toimittajat olivat vaiti ja vaikuttuneita taiteilijan maalauksista sekä koko hänen maailmastaan. Palsa mykisti heidät vielä kaksikymmentäseitsemän vuotta kuolemansa jälkeen.

Särestössä oli tyyntä, muutama valtava lumihiihtale leijaili jäätyneen Ounasjoen yllä. Talo tarjosi maukasta lohisoppaa, paikan päällä leivottuja sämpylöitä ja korvapuusteja. Kiertelimme rauhallisesti kaikki rakennukset, tutkimme Reidarin taulut ja katsoimme hänestä tehdyt dokumentit. ”Reidar Särestöniemen rakentama rehevä, elämäniloinen, aurinkoinen maailma keskelle upeaa erämaakorpea ja Kalervo Palsan minimalistinen koti ja jäinen, pimeä ateljee olivat hämmästyttävintä, koskettavinta ja mielenkiintoisinta, mitä Lappi saattoi vieraalle tarjota”, totesi yksi toimittajista, kun kiertelimme Levillä ja ihmettelimme sitä globaalin elämysmaailman helvetillistä kohketta, melua ja mölyä.

MUSTA

tulevaisuus?

Teksti ja kuvat **JENNI LINTULA**

Tuulee. Tuulee enemmän kuin koskaan elämässäni on tuullut. Pyöriällä kevyesti liukuva Samsonite meinaa karata jo lentokentällä tuulen mukaan. Norjan väreihin sopiva punasininen Karhun pipo sujahtaa nopeasti päähän. Olen juuri saapunut napapiirillä sijaitsevaan Bodøseen, Pohjois-Norjan toiseksi suurimpaan kaupunkiin.

Sain tammikuussa mahdollisuuden osallistua nuorille tutkijoille ja asiantuntijoille tarkoitettulle Emerging Leaders-kurssille. Se oli osa kansainvälisen arktisen konferenssin Arctic Frontiersin ohjelmaa. Viikon mittaisen kurssin aikana perehdyimme Pohjois-Norjassa norjalaisesta näkövinkkelistä monipuolisesti arkti-

tisen alueen tulevaisuuden kysymyksiin. Matkasimme mentoreittemme kanssa Bodøsta Hurtigrutenilla Lofoottien kautta Norjan arktiseen pääkaupunkiin Tromsaa. Siellä esitimme arktisen alueen visiomme vuodelle 2050.

Arktisen uudisasukkaat

Yli tuhat osallistujaa kerännyt konferenssi, Arctic Frontiers, järjestettiin tammikuussa Tromssassa kahdeksatta kertaa. Teemana oli tänä vuonna Humans in the Arctic, ihmiset arktisella alueella. Niin leirillämme kuin konferenssissa koin, että monien puhujien käsitys ihmisistä arktisella alueella painottui erityisesti arktisen ulkopuolelta saapuviin ihmisiin. Heihin,

jotka tulevat töihin tulevaisuuden arktisille öljylautoille ja Koillisväylää käyttäville laivoille tai Huippuvuorten kansainvälisille tutkimusasemille. Miten heidät pelastetaan onnettomuuden sattuessa ja miten pohjoisen infrastruktuuri rakennetaan edesauttamaan tätä?

Muistutin kollegoitani useamman kerran esitystämme valmistellessa, että täällä asuvat ihan tavalliset ihmiset. Arktinen alue ei ole luonnonvarojen karkkikauppa eikä alkuperäiskansojen hiipuva tyysija. Tämä on meidän kotimme. Kehitetty infrastruktuuri on yksi tulevaisuuden haaveemme. Jäin kuitenkin miettimään saamelaisen ystäväni sanoja: tarvitseeko kaikkialle päästä helposti?

Miltä arktinen tulevaisuus näyttää Norjasta käsin?
Millainen yhteistyökumppani pohjoinen
rajanaapurimme onkaan?

Maisema konferenssihuoneen ikkunasta Svolværissä Lofoteilla. Välillä keskittymistä luennolla häiritsivät ulkopuolella kaartelevat merikotkat.

Synkkä köyhyys tai musta kulta

Monille suomalaisille, myös minulle, Norja on mukavan rento pohjoinen naapuri. Välillä vähän rahalla pröystäilevä mutta maisemiltaan komea maa. Norjaa ajatellessa mieleen tulee muun muassa öljy ja lohi, maailman parhaat hiihtäjät, saamelaisten paremmat olot ja kalliimpi hintataso. Vietettyäni viikon norjalaisten tulevaisuuden toivojen sekä pitkän uran tehneiden mentoreitten kanssa mieleeni tulee päällimmäisenä vain se öljy. Ehkä siksi juuri öljy, etten ollut tajunnut, kuinka suunnaton merkitys sillä on koko norjalaiseen yhteiskuntaan.

”Minkälaisen tulevaisuuden haluatte lapsillenne? Millaisessa maailmassa ha-

luatte lastenlastenne kasvavan? Ilman öljyä elintasomme laskee 1900-luvun alun kaltaiseen köyhyyteen ja lapsemme eivät pääse nauttimaan tästä hyvinvoinnista, jonka olemme luoneet öljyn avulla.”

Näin öljynporausta Lofoteille lobbaavan yrityksen edustaja puhui meille. Joko synkkä köyhyys tai musta kulta. Suomalaisesta tämä kuulostaa erikoiselta väitteeltä. Pärjäämme kohtuullisesti globaaleista talousaasteista huolimatta, ilman öljyä. Lappiin tuloja tuovat paitsi luonnonvarat myös pitkäjänteisesti kehitetty matkailu. Norja upeine vuorineen ja rannikkoineen sen sijaan tuntuu pistävän kaikki munat yhteen koriin.

Kysyin lobbarilta matkailun kehittä-

misestä. Vastaukseksi sain perinteisen ”te suomalaiset varastitte jo joulupukin”-vastauksen. En viitsinyt väentää puukkoa haavassa ja mainita, että yritämme napata revontuletkin. Myönnettäköön silti, että heillä menee revontulien kanssa paremmin: näimme jonkinlaisia revontulia jokaisena iltana viikon reissullamme.

Upeat vuoret ja meri – miksi silti Levi?

Tapasin Tromssassa myös paikallisen lehden päätoimittajan Anders Opdahlin. Jutelimme hänen kanssaan muun muassa Pohjois-Norjan tulevaisuudesta. Hänen mukaansa norjalaisilta puuttuu suomalaisille tyypillinen yrittäjäyskulttuuri.

1. Hyvien kalakauppojen jälkeen voi istahtaa hetkeksi lepäämään miljonääripenkille kalastajakylä Skrovassa Lofoteilla.

2. Kaamos on ohi, ja aurinko pilkistää merestä. Kovapohjaisella RIB-kumiveneellä pääsee ihailemaan Norjaa myös mereltä käsin.

1

2

3

3. Kirjoittaja jännittää ensimmäistä Hurtigruten-matkaansa. Keskieurooppalaisten eläkeläisten ja japanilaisten revontulifanien kanssa matkustaessa tunnelma oli leppoinen ja merenkäynti Bodøstä Stamsundiin maltillinen.

Luotetaan yhteiskunnan paapomiseen ja siihen, että öljy pitää maan asukkaat hyvässä varoissa. Todettakoon, että hän itse poikkesi tästä stereotypiasta. Maailmanlaajuisten taloushaasteiden keskellä hän oli tiimeineen innovatiivisesti kehittänyt lehteä, sen verkkopalveluita, videoita ja muuta sisältöä niin, että kaikista globaaleista trendeistä poiketen Nordlys-lehden levikki on kasvanut vuosi vuodelta.

Tämä päätoimittaja viettää hiihtolomansa Levillä, kuten monet muutkin tapaamani perheelliset pohjoisnorjalaiset, Tromssan kaupunginjohtaja mukaan lukien. He ajavat upeiden vuortensa läpi littaamaan naapurimaahan laskettelemaan matalla, mutta monipuolisesti palvelevilla tuntureillamme. Ja tämä vain sen takia, että kittiläläiset ovat osanneet kehittää talviset matkailupalvelut huippuunsa. Heillä

vastaavaa talviturismia ei ole, kesälläkin matkailijoita näkyy vain kahden kuukauden ajan.

Voisimmekohan jotenkin yhdistää pohjoiset voimamme? ”Aloita matkasi arktiselle napapiiriltä joulupukin luota, tutustu pohjoisiin elinkeinoihin Inarissa ja kalasta kuningasrapua Kirkkoniemessä” tai ”Extreme-lomailijalle puuterilunta Pallaksella ja arktista surffausta maailman parhaimmista rankatuilla aalloilla Lofoteilla”.

Rentoa asennetta ja itseluottamusta

Mitä voisimme toisiltamme oppia? Yhteistyö norjalaisten kollegojen kanssa on helppoa, kunhan muistaa pitää itsetunnon korkealla. Norjalaisilta puuttuu meille tyypillinen itsemme vähätteleminen. Heillä itsetuntoa ei rakenna pelkästään öljy vaan jo koulujärjestelmä, joka on suomalaista

keskustelevampi. Nuoret norjalaiset hiihtolupaukset julistavat lehdessä olevansa tulevaisuuden maailmanmestareita. Suomalaiset kertovat tekevänsä parhaansa.

Toisaalta suunnitelmallisuus ja organisointikyky on Barentsin alueen projektityhteistyössä näyttänyt olevan suomalaisten vahvuus. Suunnitelmat tehdään ajoissa ja aikataulut pidetään. Norjalaiset projektipartnerit arvostavat tätä mutta muistuttavat, että kyllä hekin ovat saaneet aikaan tapahtuman kuin tapahtuman, vaikka sitten vähän vapaammalla tyylillä. Rennosta asenteesta elämään kertoo myös retkellä oppimani norjalainen sanonta: Älä kysy lupaa, tee vain. Ja pyydä sitten tarpeen mukaan anteeksi jälkikäteen. Sinulle kyllä annetaan anteeksi. ●

Kirjoittaja on viestintäasiantuntija Arktisessa keskuksessa.

Kansainvälistyvä yliopisto

Lapin yliopisto on Suomen johtava arktinen yliopisto. Tämä johtuu yliopiston sijainnista ja sen erikoistumisesta pohjoisen ongelmiin. Arktisuus näkyy sekä Arktisen keskuksen että tiedekuntien toiminnassa. Loppuvuodesta 2013 valmistunut yliopiston tieteellisen tutkimuksen arviointi osoittaa yliopiston strategisen valinnan hedelmällisyyden. Valittu strategia sai rakentavan kriittisen palautteen ohella myös hyvin myönteistä palautetta painottumisesta arktiseen tutkimukseen.

Arktiseen keskuksen suunnitellun EU:n verkostomaisen tiedotustoimiston sekä saamelaisopetuksen ja -tutkimuksen valmistelu ovat edenneet suunnitelmien mukaan, ja työtä on tarkoitus jatkaa myös tänä vuonna. Arktisen tutkimuksen kenttä on laaja. Se kattaa sekä suomalaisen yhteiskunnan ongelmat että kansainvälisen yhteistyön ja arktisen ekosysteemin. Lapin yliopisto etenee kaikilla edellä mainituilla ulottuvuuksilla.

Yliopiston hallitus on yliopistolain mukaisesti keskittynyt strategiseen työhön. Viime vuoden aikana on muun muassa viimeistelty henkilöstöstrategia ja saatettu voimaan kansainvälisten suhteiden strategia. Niiden tarkoituksena on yhdenmukaistaa yliopiston käytäntöjä ja tehdä erilaiset ratkaisut läpinäkyviksi. Yhdenmukaisilla hallintokäytännöillä yliopiston tutkijoiden ja opettajien luovuus ja aktiivisuus pääsevät kukoistamaan.

Lapin yliopistolla ei ole muuta mahdollisuutta kuin yhdistää alueellinen tehtävänsä kansainvälistymiseen. Ulkomaisten opettajien määrä on edelleenkin liian

alhainen, ja ulkomaisten opiskelijoiden suorittamien tutkintojen määrää on lisättävä. Perusopetuksen ohella kehitetään parasta aikaa myös tutkijakoulutusta. Se on tähdellistä senkin takia, että huomattava osa tutkimuksesta suomalaisissa yliopistoissa syntyy väitöskirjoina tai niiden oheistuotteina. Ulkomainen julkaisutoiminta on lisääntynyt kyllä kiitettävästi, mutta maaliin on vielä matkaa. Yliopiston aikaisempaa aktiivisempi osallistuminen Arktisen yliopiston toimintaan ja erityisesti sen temaattisiin verkostoihin avaa henkilökunnalle uusia kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia.

Lapin ammattikorkeakoulu sai vuoden aikana lopullisen muotonsa osakeyhtiönä, jossa myös yliopisto on mukana. Lapin korkeakoulukonsernin rakenne on yksinkertaistunut, kun siinä on nyt vain kaksi osapuolta: yliopisto ja ammattikorkeakoulu. Konsernin rakenteet ovat vakiintuneet, mutta tekemistä silti riittää, kuten esimerkiksi yhteisen innovaatio-ohjelman laatiminen.

Henkilökunnan kansainväliseen rekrytointiin tulee kiinnittää huomiota. Tämä koskee erityisesti professorikuntaa, joka nuorenee kovaa vauhtia. Kansainvälisille professoreille on luotava sellaiset työskentelyedellytykset, että he viihtyvät Lapin yliopistossa ja Rovaniemellä. Oikeastaan kysymys on kriittisestä massasta; hyvät ja tunnolliset työntekijät houkuttelevat lisää kaltaisiaan. Syntyy aktiivinen ja vireä akateeminen yhteisö.

Raimo Väyrynen
Lapin yliopiston hallituksen puheenjohtaja

Opiskelijat yliopiston sanansaattajina

Lapin yliopisto on onnistunut kasvattamaan hakijamääräänsä viime vuosina. Maaliskuun yhteishaku houkuttelee jälleen uusia hakijoita ympäri Suomen, ja lisäksi kansainväliset maisteriohjelmat saavat ulkomaiset opiskelijat kymmenistä eri maista hakemaan pohjoiseen opiskelemaan.

Vaikka opiskelijarekrytointi saavuttaa huippunsa maaliskuun yhteishaussa, tekee yliopiston opiskelijarekrytointista vastaava henkilöstö töitä ympäri vuoden muun muassa kiertäen opiskelijamessuja, hoitaen sähköistä markkinointia, päivittäen esitteitä ja ilmoituksia. Myös opiskelijat osallistuvat yhä useammin opiskelijamarkkinointiin ja sen suunnitteluun.

Malliesimerkkeinä aktiivisesta osallistumisesta voidaan pitää taiteiden tiedekunnassa kehitteillä olevia opintoprojekteja, joilla pyritään tukemaan uusien opiskelijoiden rekrytointia ja taiteiden tiedekunnan markkinointia. Tavoitteena on ollut paitsi potentiaalisen rekrytointimateriaalin tuottaminen viestintäpalveluiden hyödynnettäväksi mutta myös taiteiden tiedekunnan opiskelijoiden töiden saaminen esille.

Kasper Peltonen, kolmannen vuoden graafisen suunnittelun opiskelija, sekä Eeva Siekkinen, kolmannen vuoden teollisen muotoilun opiskelija, ovat olleet tänä vuonna mukana kehittämässä taiteiden tiedekunnalle markkinointimateriaalia opiskelijavetoisesti.

– Olemme työskennelleet mainostoimiston tyyppisellä dynamiikalla. Projektissa on mukana monialaisesti eri opiskelijoita tuottamassa materiaalia. Taiteiden tiedekunnassa on valtava määrä hienoja opiskelijatöitä, joita ei vaan ole missään nähtävillä, Peltonen kertoo.

Sekä Siekkinen että Peltonen pitävät tärkeänä, että opiskelijat otetaan mukaan opiskelijamarkkinoinnin suunnitteluun ja toteutukseen. Lähtökohtana projekteissa onkin ollut sekä intohimon ja osaamisen yhdistäminen että oma kokemus siitä, millaista hakeminen aikoinaan oli.

Myös Lapin yliopiston viestinnän kehittämispäällikkö Tarja Helala pitää hyvänä asiana opiskelijoiden osallistumista markkinointiin ja painottaa opiskelijoiden oman kokemuksen merkitystä hakijan silmissä.

– Esimerkiksi lukiovierailut on koettu hyvänä keinona markkinoida yliopistoa, sillä opiskelijamessuja ei järjestetä joka paikkakunnalla eivätkä ne siksi tavoita kaikkia opiskelijoita, Helala toteaa.

Siekkisen mielestä erittäin tärkeää on myös se, että Lapin yliopisto jättää itsestään positiivisen mielikuvan täällä opiskelevien ja opiskelleiden mieleen.

– Uudet ihmiset hakevat tänne usein suosittelujen perusteella. Sen vuoksi on hyvä pitää huolta myös nykyisistä opiskelijoista, Siekkinen tarkentaa.

Elina Malinen

Palomuuuri pitää

Lapin yliopiston it-suunnittelija Antti Väisänen laittoiluistimet jalkaansa viidentoista vuoden tauon jälkeen vuonna 2011, kun hän liittyi vasta perustettuun Lapin yliopiston nörttien HockIT-jääkiekkjoukkueeseen. Tämän talven ensimmäisellä kaudella joukkueen palomuuuri jäällä murrettiin vain kerran, kun BRB meni muurista läpi lukemin 8–1. Muut pelit sujuivat paremmin, ensimmäisellä kaudella HockIT voitti sarjansa. Viime kaudella joukkue sijoittui sarjassaan jaetulle viidennelle sijalle.

– Harrastin kouluaikoina jääkiekkoa lähes päivittäin, joten ihan alusta ei tarvinnut lähteä jäälle. Itse asiassa luistimet jalassa oli helppoa jatkaa siitä, mihin olin viisitoista vuotta sitten jäänyt, Antti sanoo.

Antin mielestä jääkiekko harrastuksena kohentaa kuntoa ja ylläpitää sosiaalisia suhteita. Hän korostaa, että on palkitsevaa rakentaa yhteistä palomuuria myös jäällä, kun sitä tehdään päivät pääksytysten tietokoneiden ääressä.

– Joukkueemme lähtökohtana on pelaamisen ilo ja liikunta. Huonoa syöttöä ei jäädä miettimään otsa kurtussa viikkokausiksi. Sarjanousujen myötä olemme yllättäneet lähinnä itsemme, Antti sanoo.

Jääkiekko on raisu peli, johon kuuluvat myös loukkaantumiset. Viime kaudella Antilta murtui ensimmäisessä pelissä peukalon tyviluu ja syksyn aikana hän on palannut muutamasta pelistä ontuvana kotiin. Sarjanousujen myötä pelit kovenevat, joten pelejä varten täytyy myös treenata. Treenit alkavat tiistaisin aamulla kello 7.

– Kunnon on oltava kohdillaan, koska peleissä pelataan 45 minuuttia putkeen ilman erätaukoja. Pienistä mustelmista huolimatta kunto on noussut kohisten, Antti sanoo.

Antti pitää nörttien vahvuutena sitä, että he osaavat pelata työnsä koulumana puolustuksen kautta. Homma pysyy niin sanotusti hanskassa ja pää kylmänä vaikeissakin tilanteissa.

– Pelaamme puolustuksen kautta, ja hyökkäykset rakennetaan loogisesti järki päässä. Toki jäällä on lupa purkaa myös paineita, mutta sääntöjen mukaan. Voitot ja häviöt jaetaan koko porukalla, Antti sanoo.

Antti korostaa HockITin joukkuehenkeä. Paremmat lukevat hitaampien peliä ja asettavat oman pelinsä sen mukaiseksi. Näin kaikki saavat osallistua peliin, kukin kykensä mukaan.

– Tällä kaudella tavoitteenamme on voittaa ehkä yksi peli hyvän joukkuehengen avulla, Antti naurahtaa.

Olli Tiuraniemi

www.hockit.net – joukkueen kotisivut
www.finhockey.fi/alueet/lappi – otteluohjelma, tilastot, säännöt

ANNA-LEENA MUOTKA

Elinkeinoelämän edunvalvontaa

ALUMNI

ANNA-LEENA MUOTKA

Parasta ja innostavinta työssäni on monipuolisuus, toteaa Lapin kauppakamarin varatoimitusjohtaja Taija Jurmu, Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunnan kasvatti.

– Tässä työssä pääsee yhdistämään juridiikkaa ja muiden alojen osaamista, tapaamaan erilaisia ihmisiä sekä työskentelemään kansainvälisessä ympäristössä. Perinteisissä lakiammateissa, kuten lakimiehenä, paneudutaan syvällisesti aina yhteen asiaan kerrallaan; tässä työssä sen sijaan on oltava laajasti kaikkien alojen asiantuntija, aina liikenteestä verotukseen. Se on työn suola mutta samalla suuri haaste. Viime jouluna sain työkaveriltani lahjaksi Esko Valtaojan *Kaiken käsikirjan*: ajatukseltaan se osui erittäin hyvin toimenkuvaani, Jurmu naurahtaa.

TAIJA JURMU

- Kotoisin Haukiputaalta
- Oikeustieteen maisteri Lapin yliopistosta 2003
- Asianajajana ja lakimiehenä Asianajotoimisto von und zu Fraunberg, Ylisuvanto ja Juntura Oy:ssä Rovaniemellä 2003–2008
- Lapin kauppakamariin vuonna 2008: ensin asiamieheksi, nykyisin varatoimitusjohtaja
- Muun muassa Pohjolan Osuuspankin hallituksen jäsen, Lapin korkeakoulu-konsernin neuvottelukunnan jäsen sekä Lapin yliopistosäätiön hallituksen puheenjohtaja

– Juristin koulutus antaa erittäin hyvän pohjan löytää olennaiset asiat valtavista tietomääristä, hän jatkaa.

Lapin kauppakamari edistää elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja kilpailukykyä tarjoamalla alueen yrityksille koulutus-, edunvalvonta-, neuvonta- ja viranomaispalveluja. Varatoimitusjohtajan tyypilliseen työviikkoon voikin sisältyä esimerkiksi yritysten neuvontaa lakiasioissa sekä osallistumista yritysten kannalta merkittäviin valtakunnallisiin, maakunnallisiin ja alueellisiin neuvottelukuntiin, ohjausryhmiin ja työryhmiin.

– Olen tällä hetkellä mukana muun muassa Lappi-brändin, aikuiskoulutuksen ja lappilaisten korkeakoulujen innovaatio-ohjelman kehittämistyössä, Taija Jurmu mainitsee.

Keskeinen osa työtä ovat kauppakamarin omat valiokunnat, jotka edistävät Lapin elinkeinoelämälle tärkeitä toimialoja ja teemoja, kuten kaivosalaa, matkailua, teollisuutta, kauppaa, liikennettä, koulutusta ja muotoilua.

– Näin alkuvuodesta työssä korostuu myös arktisen talouden mahdollisuuksia ja haasteita käsittelevä tapahtuma Arctic Business Forum, jonka järjestämme Rovaniemellä vuosittain maailma- ja liiketoimintatapahtumana, hän kertoo.

Suuri osa Lapin kauppakamarin vuosittain jäsenilleen järjestämistä noin kolmestakymmenestä tapahtumasta ja koulutuksesta liittyy tavalla tai toisella lakiasioihin, esimerkiksi yritys juridiikkaan ja työoikeuteen.

– Hallinnollinen taakka rasittaa yrityksiä liikaa. Erityisesti pienemmät yritykset eivät voi mitenkään hallita kaikkia nykyisen normiviidakon vaatimuksia, joten on erittäin tärkeää tuoda heille ajankohtaista tietoa koulutuksen kautta, Jurmu tähdentää.

Lapin elinkeinoelämän tilanne nähdään Lapin kauppakamarissa kuitenkin toiveikkaana, vaikka Suomen taloustilanne muuten onkin nyt yleisesti sumuinen ja heikko.

– Lappi on Suomen merkittävimpiä vientimaakuntia. Vaikeana talousvuonna 2012 Lapin vientiä vetivät kaivos-, metsä- ja metalliteollisuus kasvattaen vientiä 14,2 %. Matkailu on hyvässä kasvussa, ja Lapissa on muutenkin hyvää pohinää, kun arktiset asiat kiinnostavat maailmanlaajuisesti.

Sari Väyrynen

Tavallisen epätavallisia naisia

Historian naisten elämänvalintoja pohjoisessa
Mervi Autti ja Päivi Rantala (toim.)
Lapin yliopistokustannus 2013

218 s., ISBN 978-952-484-697-4

Tavallisen epätavallisia naisia -julkaisu tekee näkyväksi pohjoisessa eläneiden naisten historiankirjoitusta yksittäisten naisten elämien ja tarinoiden avulla. Kirjassa pohditaan, mitä olivat ne ehdot ja mahdollisuudet, joita pohjoinen ympäristö ja elinolot 1800- tai 1900-luvulla naisille asettivat ja antoivat. Mitä eri tasoisia toimijuuksia elämän-tarinoissa on löydettävissä?

Historiallisissa lähteissä kirjan 11 naista elävät eri tavoin. On piika ja avioton äiti, jonka elämä näyttäytyy vain virallisissa asiakirjoissa. On naisia, joiden elämästä voi tehdä tulkintoja monenlaisen kirjallisen materiaalin, esimerkiksi heidän itsensä kirjoittamien kirjeiden pohjalta. Johtolangat joidenkin naisten elämään löytyvät taas heistä ote-tuista valokuvista. Yksi kirjan naisista on kirjoittajan oma äiti, joten haastattelujen lisäksi kirjoittajalla on omakohtainen, läheinen suhde tutkimuksensa päähenkilöön.

Kirjan tekstit on kirjoitettu helposti lähestyttäväksi ja myös laajemmalle yleisölle soveltuviksi.

www.ulapland.fi/lup

LUP LAPLAND UNIVERSITY PRESS
LAPIN YLIOPISTOKUSTANNUS

Visuaalisen kokemus

Johdatus moniaistiseen analyysiin

Päivi Granö, Anne Keskitalo ja
Suvi Ronkainen (toim.)

Lapin yliopistokustannus 2013

200 s., ISBN 978-952-484-661-5

Tässä vertaisarvioidussa artikkelikokoelmassa pohditaan visuaalisuutta eri muodoissaan sekä visuaalisuutta osana aramme erilaisina muihin aisteihin liittyvinä yhdistelminä. Visuaalinen ei ole vain kuvia – laajemmin ymmärrettynä se on tekstin, kuvan, äänen, toiminnan ja tilan vuorovaikutusta.

Tutkimuksessa visuaalisuuden moninaisuuden ja moniulotteisuuden hahmottaminen on osoittautunut vaikeaksi. Kirjoittajat kuorivat aistikokemuksen kerroksia, ja tarkastelun painopiste on erityisesti nykykulttuurin sekä visuaalisen arjen tutkimuksessa. Myös taide liitetään teoksessa kokemuk-sellisuuteen. Koeteltujen toimintatapojen ja metodien ohella teos avaa näkökulman moniaistisen tutkimusprosessiin ja aineis-ton analyysiin.

Teos on suunniteltu erityisesti visuaalisen tutkimuksen metodeja avaavaksi opikirjaksi.

Kirjan ulkoasun on suunnitellut taiteiden tiedekunnan graafisen suunnittelun opiskelija Sofia Wilkman osana pro gradu -työtään.

www.ulapland.fi/lup

LUP LAPLAND UNIVERSITY PRESS
LAPIN YLIOPISTOKUSTANNUS

Oppiva matkailu

Puheenvuoroja matkailualan koulutuksen kehittämisestä
Minni Haanpää, Maria Hakkarainen
ja Heidi Kaihua (toim.)

Lapin yliopistokustannus 2013

141 s., ISBN 978-952-484-703-2

Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutin (MTI) opettajien toimittama julkaisu esittelee matkailualan koulutuksen uusia ratkaisuja, joiden avulla voidaan vastata tulevaisuuden moninaisiin ja muuttuviin tarpeisiin.

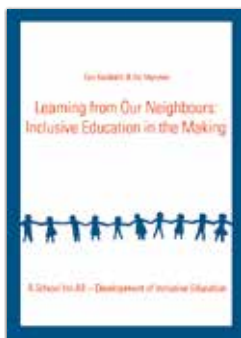
Julkaisu kuvaa matkailualan koulutuksen kehittämisen lähtökohtia ja tulevaisuuden suuntaviivoja. Siinä pohditaan käytännön merkitystä alan koulutuksessa sekä osaamisen ja teoreettisen tiedon välistä tasapainoa.

Teso esittelee MTI:ssä kehitettyjä työ-elämäyhteistyön käytänteitä, ainutlaatuis-ta ammatillisen oppilaitoksen, ammattikorkeakoulun ja yliopiston välistä yhteistyötä sekä erilaisia pedagogisia ratkaisuja. Lisäksi se tarkastelee yhteistyömuotoja, joiden avulla matkailualojen eri toimijat voivat oppia toisiltaan, tuottaa uutta tietoa sekä kehittää matkailua kohti vastuullista tulevaisuutta.

Julkaisu on suunnattu matkailualan koulutuksen parissa työskenteleville, alaa opiskeleville ja kaikille alan koulutuksesta kiinnostuneille.

www.ulapland.fi/lup

LUP LAPLAND UNIVERSITY PRESS
LAPIN YLIOPISTOKUSTANNUS

Learning from Our Neighbours

Inclusive Education in the Making

Essi Kesälahti ja Sai Väyrynen

Julkaistu verkossa 2013:

www.ulapland.fi/SchoolForAll

Julkaistu avaa lukijalle inklusion moninaisuutta sekä nostaa esille esimerkkejä inklusion toteuttamiseksi kouluissa.

Inklusion pääajatus on, että kaikilla opilailla on oikeus opiskella omassa lähikoulussaan ja saada tarvittaessa tukea oppimiseen tavanomaisessa luokkatilanteessa sen sijaan, että heidät sijoitettaisiin erityiskouluun ja -luokkiin oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämiseksi.

Julkaistu pohjautuu vierailuihin, joita Lapin yliopiston koordinoiman A School for All-hankkeen osapuolet tekivät Ruotsiin, Tanskaan, Norjaan, Venäjälle ja Suomeen. Vierailujen tavoitteena oli saada tietoa ja oppia eri maiden hyvistä käytännöistä. Kouluihin ja yliopistoihin tehdyillä vierailuilla havainnointiin inklusiota koulujen ja yliopistojen arjessa. Lisäksi vierailujen yhteydessä kiinnitettiin huomiota opettajankoulutukseen ja inklusion lakiperustaan sekä erilaisiin tapoihin ymmärtää inklusion käsite.

Julkaistu sopii erityisesti kasvatusalan toimijoille, kuten opettajille, opettajaksi opiskeleville, opettajankoulutuksen kehittäjille sekä kaikille inklusiosta kiinnostuneille.

Työhönvalmennus ja sen kehittämistarpeet

Kristiina Härkäpää, Jaakko Harkko

ja Tuula Lehikoinen

Kela, Sosiaali- ja terveysturvan

tutkimuksia 128, 2013

Lapin yliopiston ja Kuntoutussäätiön tekemässä tutkimuksessa tarkastellaan ammatilliseen kuntoutukseen sisältyvää työhönvalmennusta, sen kohdejoukkoa, toteutusta ja tuloksia.

Kelan työhönvalmennukseen osallistuneista pääosa oli ollut ennen valmennusta työvoiman ulkopuolella. TE-hallinnon valmennukseen osallistuneista puolet oli vammautuneita työnhakijoita ja puolet ns. vaikeasti työllistyviä.

Osallistujat arvioivat yleensä hyötynneensä työhönvalmennusta, mutta valitettavasti sekä Kelan että TE-hallinnon työhönvalmennuksen työllistymistulokset olivat kuitenkin vaatimattomat. Toisaalta asiakkaat raportoivat monenlaisia muita hyötyjä, kuten elämänhallinnan parantumista, vuorokausi- ja elämäntilanteen parantumista, sosiaalisten valmiuksien lisääntymistä ja verkostojen vahvistumista.

Työmarkkinasiirtymää ennustivat asiakkaiden koulutustaso ja aikaisempi elämäntilanne, koettu työkyky, pystyvyys ja osallistumismotivaatio. Keskeyttäneiden osuus oli suuri kaikissa valmennusmuodoissa.

Puutteita ilmeni yksilöllisessä ohjauksessa, kuntoutussuunnitelman seurannassa, koulutuksen ja työllistymisen tukemisessa sekä valmennuksen jälkeisessä tuessa, siirtymävaiheiden varmistamisessa ja jatko-suunnitelmien toteutumisen seurannassa.

Kuntalaisten hyvinvointi- ja elämäntilanteen tutkimus Lapissa

Marika Kunnari ja Asko Suikkasen

Lapin yliopiston yhteiskuntatieteiden

tiedekunta 2013, saatavana myös

verkkojulkaisuna: www.doria.fi

Tutkija Marika Kunnarin ja professori Asko Suikkasen tutkimus nostaa esille tietoa kuntalaisten hyvinvoinnin kokemuksista.

Tutkimusta varten kuultiin neljäntoista Lapin kunnan täysi-ikäisiä asukkaita, jotka jakautuivat neljään eri seutukuntaan: Itä-Lapin, Pohjois-Lapin, Rovaniemen ja Tunturi-Lapin seutukuntaan.

– Tutkimuksesta käy ilmi, että hyvinvoinnin kokemusten osalta heikoin tilanne on Itä-Lapin seutukunnassa, jossa palkkatyö, asuinkunnan palvelujen saatavuus sekä sosiaaliset suhteet koetaan muita seutukuntia yleisemmin hyvinvointia heikentävinä tekijöinä. Seuraavaksi heikoin tilanne on Rovaniemen seutukunnassa, jossa taloudellisen tilanteen koetaan heikentävän ihmisten hyvinvointia, Marika Kunnari sanoo.

Kunnittain tarkastellen hyvinvoinnin heikkenemiskokemuksia esiintyy yleisimmin Savukoskella, jossa hyvinvoinnin heikkeneminen liitetään palkkatyöhön, omiin elintapoihin, omiin ominaisuuksiin, vapaa-aikaan ja sosiaalisiin suhteisiin. Seuraavaksi heikoin tilanne on Pelkosenniemellä, jossa hyvinvoinnin heikkeneminen liitetään erityisesti taloudelliseen tilanteeseen, palvelujen saatavuuteen, yhteiskuntaan ja asuinkunnan ominaisuuksiin. Kolmanneksi heikoimman tilan jakavat Rovaniemi ja Kolari. Paras hyvinvointikokemuksiin liittyvä kokonaistilanne on Muoniossa ja toiseksi paras Kemijärvellä.

Rakenteellinen sosiaalityö

Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2014

Anneli Pohjola, Merja Laitinen ja Marjaana Seppänen (toim.)
Unipress 2014

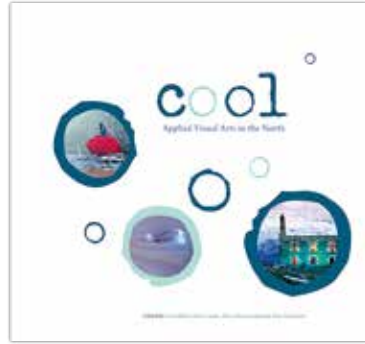
Rakenteellinen sosiaalityö on perusteos, joka tarjoaa tietoa ja analyyseja rakenteellisen sosiaalityön lähtökohdista, tavoitteista ja sisällöistä.

Vuosikirja nostaa keskusteluun sosiaalityön ja rakenteiden moniulotteiset suhteet sekä rakenteellisen sosiaalityön sisällön ja merkityksen.

Kirja koostuu yhdestätoista vertaisarvioidusta artikkelista, joiden kirjoittajat ovat alansa asiantuntijoita. Ne avaavat empiirisiin aineistoihin, aiempaan tutkimukseen sekä aikalais- ja teoreettisiin keskusteluihin nojautuen rakenteellisen sosiaalityön ydinkysymyksiä 2010-luvun Suomessa käytännönläheisesti ja uusia näkökulmia esille nostaen.

Vuosikirjassa kirjoittavat Jari Heinonen, Johanna Hurtig, Juha Hämäläinen, Arja Kilpeläinen, Kaisa-Elina Kiuru, Merja Laitinen, Sanna Lähteinen, Aila-Leena Matthies, Anna Metteri, Anna Nikupeteri, Kati Närhi, Elina Pekkarinen, Anneli Pohjola, Mo Ray, Marjo Romakkaniemi, Katriina Sirkka, Marjaana Seppänen ja Laura Tiitinen.

Kirja tarjoaa näkökulmia ja työvälineitä kuntien ja järjestöjen sosiaalialan ammattilaisille ja hallinnon toimijoille sekä alan tutkijoille. Lisäksi kirja soveltuu erinomaisesti oppikirjaksi.

Cool

Applied Visual Arts in the North

Timo Jokela, Glen Coutts, Maria

Huhmarniemi ja Elina Härkönen (toim.)

Lapin yliopiston taiteiden tiedekunta 2013

Teos tarjoaa laajan ja monipuolisen kattauksen soveltavan kuvataiteen teoriasta ja käytännöistä.

Julkaisun päätavoitteena on tehdä tunnetuksi soveltavan nykytaiteen pohjoisia toimintamuotoja. Soveltavalla kuvataiteella tarkoitetaan nykytaidetta, joka perustuu yhteiskunnan tai elinkeinoelämän tarpeisiin ja taidetta tehdään erilaisissa yhteistyöprojekteissa.

Julkaisu on jaettu viiteen osaan, joista ensimmäinen valaisee soveltavan kuvataiteen tarvetta ja teoriaa. Toinen osa keskittyy pohtimaan nykytaiteen ja pohjoisten kulttuurien suhdetta. Kolmannessa osassa tarkastellaan soveltavan kuvataiteen ja julkisen taiteen suhteita pohjoisissa paikoissa. Neljäs osa keskittyy taiteen yhteisöjä ja sosiaalisia toimijoita ja organisaatioita voimaannuttavaan vaikutukseen. Viidennessä osassa tarkastellaan soveltavan taiteen ja taidepedagogisen toiminnan välitiloja.

Kirjan kirjoittajat ovat tutkijoita, taiteilijoita ja taidekasvattajia taideyliopistoista ympäri pohjoista pallonpuoliskoa. Mukana on myös Lapin yliopiston soveltavan kuvataiteen ja kuvataidekasvatuksen opiskelijoita.

Bysantin oikeushistoria

Jaakko Husa

Suomalainen Lakimiesyhdistys 2013

Professori Jaakko Husan teos käsittelee itä-roomalaista oikeushistoriaa ja oikeuskulttuuria. Kirja oikoo vanhentuneita ja virheellisiä mielikuvia Bysantin historiasta.

Husan mukaan länsiroomalaisen oikeuden tarina tunnetaan oikeushistoriassa varsin hyvin. Länsiroomalainen oikeus muuntui vähitellen yleiseksi eurooppalaiseksi oikeudeksi keskiajalla. Sen sijaan Itä-Rooman oikeuden historia on paljon tuntemattomampi.

– Perinteisesti Bysantin oikeutta on kuvattu roomalaisen oikeuden rappiona ja alistumisena ortodoksisen kirkon oikeusjärjestelmälle. Kirjassani esitän toisenlainen kertomuksen tästä yli tuhatvuotisesta valtakunnasta ja itäroomalaisesta oikeuskulttuurista, Husa sanoo.

Ajallisesti kirja lähtee liikkeelle antiikista ja ulottuu Bysantin myöhäiskeskiaikaisen tuhon jälkeiseen aikaan. Kirjassa nousevat esille keisarivallan, ortodoksisuuden ja Bysantin yhteiselo sekä roomalaisoikeudellisen perinnön muutos.

Kirja on painava puheenvuoro oikeuden ja yhteiskunnan välisestä suhteesta sekä oikeuden kulttuuristen ja symbolisten ulottuvuuksien merkityksestä oikeusajattelulle.

KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA

Mobiiliteknologia voi tukea erityisesti lapsiperheellisten opiskelua

Väitös 13.12.2013

HANNA VUOJÄRVI Conceptualising Personal and Mobile Learning Environments in Higher Education

Kasvatustieteen maisteri Hanna Vuojärvi tarkastelee väitöskirjassaan yliopisto-opiskelijoiden kokemuksia ja näkemyksiä mobiilin teknologian hyödyntämisestä opiskelussa ja arjessa. Tutkimus yhdistelee oppimistutkimuksen, opetusteknologian ja tietojenkäsittelytieteen näkökulmia. Vuojärvi luo teoreettisen viitekehyksen henkilökohtaisille ja mobiileille oppimisympäristöille ja niiden merkitykselle yliopisto-opiskelijoiden opiskelussa.

Vuojärven tutkimuksen mukaan henkilökohtaiset ja mobiilit oppimisympäristöt palvelevat joustavaa opiskelua ja oppimistavoitteita sekä opiskelijoiden arjenhallintaa. Näistä hyötyivät erityisesti lapsiperheelliset opiskelijat. Mobiiliteknologia voi auttaa myös työelämään kytkeytymisessä, mikä tuoreen opiskelijabarometrin (Otus, 2013) mukaan on merkittävä opiskelumotivaatiota vahvistava tekijä.

Opiskelijoiden mukaan yliopistossa noudatetaan kuitenkin vielä varsin perinteisiä toimintatapoja, vaikka jo pienillä muutoksilla olisi mahdollista tuoda joustavuutta opiskeluprosesseihin. Opiskelijat kritisoivat opetushenkilökunnan taitoja käyttää mobiilia tieto- ja viestintätekniikkaa monipuolistamaan opetuksen menetelmiä, sisältöjä ja toimintaympäristöjä.

Vuojärvi toteutti tutkimuksensa Lapin yliopistossa, jossa uusille opiskelijoille tarjottiin vuosien 2004 ja 2009 välisenä aikana mahdollisuus hankkia käyttöönsä kannettava tietokone osaksi yliopiston kustantamana.

CP-vammaiset nuoret unelmoivat rakkaudesta ja arjen sujuvuudesta

Väitös 13.12.2013

SUSANNA LÄHTENMÄKI Miten elämä kantaa – Narratiivinen tutkimus puhevammaisten CP-nuorten elämäntarinoista

Filosofian lisensiaatti, erityisluokanopettaja Susanna Lähtenmäki selvitti tutkimuksessaan, miten puhevammaiset CP-nuoret kokevat erityiskouluaajan sekä mahdollisuutensa vaikuttaa elämän suunnitteluun ja arkeen.

Tutkimuksen mukaan CP-vammainen nuori kokee erityiskoulussa olemisen turvalliseksi ja mielekkääksi. Erityiskoulun oppilaiden keskinäinen samankaltaisuus ja sama kieli koettiin rikkautena, esimerkiksi silloin kun oppilaat leikkivät ja pelasivat yhdessä.

Susanna Lähtenmäen mukaan jokaisen ihmisen tulisi voida elää itsensä näköistä elämää. CP-nuorten kohdalla tätä tavoitetta voidaan edistää tukemalla erityisesti kommunikoinnin mahdollisuuksia.

– Ala- ja yläkoulussa tulisi painottaa erityisesti luku- ja kirjoitustaitoja. Oman mielipiteen kertominen on ollut mahdollista usein vasta silloin, kun kommunikointikansion rinnalle voidaan ottaa lukemisen ja kirjoittamisen mahdollisuus. Luku- ja kirjoitustaidot mahdollistavat myöhemmin yhteisöllisyyden ja osallisuuden toteutumisen, Lähtenmäki sanoo.

Käytännön keinoksi Lähtenmäki ehdottaa säännöllistä sadutusta, jota käytetään esimerkiksi taidekasvatuksessa sekä lapsi- ja vanhustyön eri sektoreilla. Sadutuksessa nuori kertoo omin sanoin tarinan, jonka saduttaja kirjaa sellaisenaan ylös ja lukee nuorelle.

Koulujen pedagoginen osaaminen ei ole ehtinyt teknologian kyytiin

Väitös 20.12.2013

KEIJO SIPILÄ No Pain, No Gain? Educational Use of ICT in Teaching, Studying and Learning Processes: Teachers' and Students' Views

Kasvatustieteen maisteri Keijo Sipilä on tutkinut tieto- ja viestintätekniikan (TVT) käyttöä opetus-, opiskelu- ja oppimisprosesseissa Länsi-Suomessa vuosina 2008–2011. Väitöstyössä on tutkittu sekä opettajien että oppilaiden suhtautumista ja asenteita tieto- ja viestintätekniikan opetuskäyttöä kohtaan.

Tutkimustulokset osoittavat, että pedagoginen muutos oppilaitoksissa ei ole edennyt yhtä nopeasti kuin teknologinen kehitys. Pelkkä teknologian tuominen kouluun ei riitä tuomaan muutosta koulujen jokapäiväisiin opetuksen ja oppimisen käytänteisiin. Yhtenä syynä on se, että kansallinen, ylhäältä alaspäin suunnattu muutosprosessi tieto- ja viestintätekniikan implementoinniksi osaksi opetusta, opiskelua ja oppimista ei ole onnistunut jalkauttamaan pysyviä tai tarpeeksi laajoja toimintakulttuurisia muutoksia oppilaitoksiin. Teknologisten välineiden lisäksi tarvitaan koulutusta ja konkreettisia malleja.

Oppilaat, jotka eivät ole motivoituneita oppimaan tai pitävät itseään vähemmän menestykselläänä opiskelussa, eivät myöskään koe motivoituvansa tietoa ja viestintätekniikan käytöstä. Jos uutta teknologiaa käytetään vanhojen pedagogisten mallien mukaisesti, uudet välineet eivät riitä nostamaan oppimisen motivaatiota pitkäkestoisesti. Pedagogisesti perusteltujen menetelmien ja ohjelmistojen käyttö auttaisi oppilaita huomaamaan, että tekniikan avulla voidaan edistää oppimista.

YHTEISKUNTATIEDEIDEN TIEDEKUNTA

Opettajasta ei koskaan tule valmista

Väitös 14.2.2014

ANNE KOSKI-HEIKKINEN Ammatillisen opettajan identiteetti ja auktoriteetti – Ammatilliset opettajat ja opiskelijat ideaalia ammatillista opettajuutta etsimässä

Kasvatustieteen maisteri Anne Koski-Heikkinen on tutkinut väitöskirjassaan ammatillisen opettajuuden haasteita ja hahmottanut käytännön malleja siihen, miten opettajat voivat suoriutua työstään menestyksekkäästi ja uupumatta.

Tutkimusaineistot muodostuvat kahdentoista ammatillisen opettajan ja kuudenkymmenenviiden ammattikoululaisen tarinoista, joissa he kuvaavat ammatillisen opettajan työtä sekä sen kehittymistä.

Opiskelijoiden tarinat osoittavat, että opettajan myönteinen ja persoonallinen suhtautuminen omaan työhönsä heijastuu koko oppimisympäristöön ja edesauttaa opiskelijoiden koulussa viihtymistä. Perusratkaisu ei ole monimutkainen: opettajien olisi koettava, että työ on mielekästä ja siinä on riittävästi mahdollisuuksia toteuttaa omaa persoonallisuuttaan.

Koski-Heikkisen mukaan opettajan ammatti-identiteetti kehittyy koko työuran ajan tulematta koskaan täysin valmiiksi. Jokainen sekä oppii että käsittää itsensä uusilla tavoilla myös uran myöhemmissä vaiheissa.

– Ammatti-identiteetin keskeneräisyyden tiedostaminen sekä sen hyväksyminen vaativat opettajalta paljon ja riittämättömyyden tunteilta ei voida välttää. Tästä johtuen opettajille olisi löydettävä aikaa ja työkaluja itsensä sekä ammatti-identiteettinsä tietoiseen kehittämiseen. Kehittymis- ja kehittämistyön tulisi alkaa järjestelmällisesti jo opettajakoulutuksen aikana ja jatkua säännöllisesti koko työuran ajan, Koski-Heikkinen esittää.

Koulutetut suomalaiset pärjäävät ulkomailla

Väitös 7.12.2013

SAARA KOIKKALAINEN Making it Abroad: Experiences of Highly Skilled Finns in the European Union Labour Markets

Yhteiskuntatieteiden maisteri Saara Koikkalaisen sosiologian väitöskirja käsittelee Suomesta muihin Euroopan unionin maihin muuttaneiden korkeasti koulutettujen suomalaisten työkokemuksia. Tutkimuksen mukaan suomalaiset koulutetut muutajat ovat pärjänneet kohdemaissaan hyvin. Valtaosa oli löytänyt mielekkäitä töitä helposti, ja ulkomaille muuttamista pidettiin työuran kannalta hyvänä ratkaisuna.

Työnhakutilanteissa hyvä ja monipuolinen kielitaito oli hyödyksi. Suomalaisuus ja skandinaavisuus nähtiin yleensä positiivisena asiana, erityisesti jos työtä haettiin suurista, monikansallisista yrityksistä tai kansainvälisistä järjestöistä. Osa muuttajista sai kilpailuetua siitä, että he kuuluivat pieneen ryhmään, joka osasi harvinaisia kieliä eli suomea ja ruotsia.

Monille tutkimukseen osallistuneista ulkomaille muutto näyttäytyi kokeiluna, jota motivoivat erilaiset elämäntapaan ja henkilökohtaiseen kasvuun liittyvät tekijät.

– Pelkkä parempi ansiotaso tai keveämpi verotus ei houkuttele korkeasti koulutettuja Suomesta. Ura on harvalle ainoa syy muuttoon, siihen tarvitaan myös muita sysäviä tekijöitä, Koikkalainen sanoo.

Silti myös urakehitys näyttää olleen suomalaisille Euroopassa suotuisa. Koikkalaisen tutkimukseen osallistuneista 70 prosenttia arvioi saavansa parempaa palkkaa kuin Suomessa ja 79 prosenttia oli koulutusta ja aikaisempaa työkokemusta vastaavissa työtehtävissä.

Koikkalaisen tutkimukseen osallistui liki neljäsataa ulkosuomalaista kahdestatoista Euroopan unionin jäsenmaasta.

TAITEIDEN TIEDEKUNTA

Sankarimuotoilijoiden aika on ohi

Väitös 20.12.2013

ILKKA KETTUNEN Mielekkyyden muotoilu: autoetnografia tuotekehityksen alkuvaiheista

Taiteen maisteri Ilkka Kettusen mukaan onnistunut muotoiluprosessi on koko yrityksen luovaa toimintaa, johon myös toimiva johto osallistuu. Sitä ei voi ulkoistaa eikä vastuuta siitä voi sysätä sankarimuotoilijan harteille.

– Nyt innovaatio, tuotekehitys ja muotoilu nähdään älyllisenä tai teknisenä tahtumana, joka perustuu keksijäneron tai sankarimuotoilijan itsenäiseen ponnisteluun. Ajattelemme, että luova yksilö aloittaa puhtaalta pöydältä ja tuottaa jotakin ennen näkemätöntä, joka vastaa markkinoilla olevaan tarpeeseen, Kettunen sanoo.

Kettusen mielestä sankarimuotoilijamyytti on jopa vahingollinen teollisuuden kyvylle tuottaa kansainvälisesti menestyviä, kilpailukykyisiä tuotteita. Tuotekehitys on ensisijaisesti sosiaalinen prosessi, johon kaikkien organisaation osapuolten on osallistuttava. Muotoilijan tulee antaa myös muille mahdollisuuksia muotoilun tekemiseen.

– Muotoilijan luovalla suorituksella ei ole merkitystä, jos muut osapuolet organisaatiossa eivät näe suunnittelua merkityksellisenä tekemisenä. Tuotekehitys on ensisijaisesti sosiaalinen prosessi – eri lähtökohdista tulevat ihmiset tuottavat yhdessä innovaatiot. Myös johtajien on päästävä osallistumaan uutta luovaan työhön, ei vain karsimaan heille tarjottuja vaihtoehtoja.

Yliopiston pienuus voi olla myös vahvuus

Lapin yliopiston tutkimusta arvioinut kansainvälinen arviointiryhmä suosittelee yliopiston tutkimuksen linjaamista Pohjoisen puolesta – maailmaa varten -profiiliin alle sekä matkailututkimuksen asemoimista strategiseksi painoalaksi. Lisäksi ryhmä suosittelee, että yliopisto vahvistaisi kestävä kehityksen tavoitteisiin liittyvää ympäristökasvatuksen ja taiteen tutkimustaan.

Lapin yliopisto on arviointiryhmän käsityksen mukaan edennyt pitkälle siitä, kun Rovaniemelle perustettiin korkeakoulu vahvistamaan Pohjois-Suomen akateemista koulutusta. Yliopisto on vahvistunut tutkimusyliopistona, joka on voimakkaasti suuntautunut pohjoisille yhteiskunnille erityisten kysymysten tutkimiseen.

Arviointiryhmä ehdottaa liikkuvuuden lisäämistä Arktisen keskuksen ja tiedekuntien välillä molempiin suuntiin. Arviointiryhmä toteaa, että Arktisella keskuksella on jo yhteistyötä yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteiden tiedekuntien kanssa alkuperäiskansoihin ja ympäristöön liittyvissä

Arviointiraportti luettavissa verkossa:
www.ulapland.fi/kvarviointi

kysymyksissä arktisilla ja pohjoisilla alueilla. Arktisen keskuksen olisi kuitenkin hyvä vahvistaa yhteistyötään myös kasvatustieteiden ja taiteiden tiedekuntien kanssa.

Arktinen keskus toimii aktiivisesti kansainvälisissä tieteellisissä verkostoissa. Sen ohessa sen tulisi voimakkaasti edistää ja levittää tietoa tutkimuksesta, joka tukee pohjoisten ympäristöjen arvoa ja alueen asukkaiden hyvinvointia.

Arviointiryhmän mukaan Lapin yliopisto tarjoaa matkailun alalla maan laajimmat opiskelumahdollisuudet ja on kehittänyt itsenäisen kansainvälisen profiilin matkailun tutkimuksessa. Matkailun on kuitenkin vaikea toimia profiilialueena koko yliopistolle. Paikallisen matkailuelinkeinon odotukset kohdistuvat paljolti muuhun kuin yliopiston toimintaan tai kansainvälisesti ansiokkaaseen tutkimukseen, ja yliopiston eri tiedekuntien kiinnostus matkailun teemoihin on varsin vaihtelevaa.

Arviointiryhmä esittää, että vastuullinen matkailu asemoitaisiin yhdeksi yliopiston strategiseksi painoalaksi kestävä kehityksen, oikeuden ja oikeudenmukaisuuden, pohjoisen hyvinvoinnin ja muuttuvan työn sekä palvelumuotoilun rinnalle.

Arviointiryhmän muodostivat: Jorma Sipilä (pj) Tampereen yliopistosta, professori Timothy Ingold Aberdeenin yliopistosta, professori Chris Southcott Lakeheadin yliopistosta, professori Annette Pritchard Cardiff Metropolitanin yliopistosta, rehtori Anna Valtonen Uumajan yliopistosta ja professori Arlie Hochschild Kalifornian yliopistosta.

Rahoitusta digitaalisen talouden tutkimiseen

Taiteiden tiedekunnan palvelumuotoilu tiimi ja SINCO-ympäristö ovat päässeet mukaan DIGILEN Need for Speed -tutkimusohjelmaan. DIGILE kuuluu Suomen innovaatiopolitiikkaa toteuttavaan strategisen huippuosaamisen keskittymään.

DIGILEN Need for Speed -tutkimusohjelmassa tutkitaan ja kehitetään liiketoimintamalleja, toimintatapoja ja työkaluja alati kiihtyvää, jopa reaaliaikaiseksi muuttuvaa digitaalista taloutta varten. Tavoitteena on antaa yrityksille keinot nopeuttaa toimintaansa: esimerkiksi reagoida nopeammin asiakastarpeiden tai muiden markkinaolosuhteiden muutokseen tai merkittävästi lyhentää tuotteen tai palvelun matkaa ideasta myyntiin. Ohjelman veturiyrityksenä toimii F-Secure.

Taiteiden tiedekunnan palvelumuotoilu tiimi ja SINCO -ympäristö tuovat tutkimusohjelmaan palvelumuotoilun tutkimuksen näkökulman ja menetelmäosaamisen professori Satu Mieltisen johdolla.

Lapin yliopisto DIGILEN rahoitus koostuu yritysten, yliopistojen ja Tekesin osuuksista. Tutkimusohjelma kestää neljä vuotta. Lapin yliopiston ensimmäisen vuoden rahoitus tutkimusohjelmassa on 250 000 euroa, ja rahoitusta ohjelmalle on luvassa vuoteen 2017 saakka.

Kiinan Polaaritutkimuksen instituutin johtaja Yang Huigen isännöi pohjoismaisia vieraita Shanghaissa.

Kiinalle ja pohjoismaille arktinen tutkimuskeskus

Kiinan Polaaritutkimuksen instituutti (PRIC), viisi muuta kiinalaista tutkimuslaitosta ja kuusi pohjoismaista tutkimuslaitosta ja -organisaatiota ovat perustaneet yhteisen kiinalais-pohjoismaisen arktisen tutkimuskeskuksen. Yhteistyötä koskeva sopimus allekirjoitettiin joulukuussa 2013 Shanghaissa. Suomesta mukana on Lapin yliopiston Arktinen keskus.

Yhteistyön tarkoituksena on edistää yhteisiä arktista aluetta koskevia tutkimusprojekteja, auttaa tutkijavaihtoa Kiinan ja pohjoismaiden kesken, järjestää yhteisiä tieteellisiä symposiumeja ja aloittaa muita yhteisiä

hankkeita, jotka liittyvät tiedon jakamiseen ja kulttuurivaihtoon.

Kiinan polaaritutkimuksen instituutti perustaa tarkoitusta varten sihteeristön ja vastaa yhteistyön käytännön toiminnasta. Instituutin johtaja Yang Huigen toimii myös kiinalais-pohjoismaisen arktisen tutkimuskeskuksen johtajana.

Pohjoismaisia perustajajäseniä ovat Arktisen keskuksen lisäksi Fridtjof Nansen -instituutti ja Norjan polaari-instituutti, Ruotsin polaaritutkimuksen sihteeristö, pohjoismaisen Aasia-tutkimuksen instituutti Tanskasta ja Islannin tutkimuskeskus.

Tutkimusyhteistyötä Suomen ja Kiinan välille

Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto Sosnet ryhtyy kehittämään Suomen ja Kiinan välille sosiaalityön koulutus- ja tutkimusyhteistyötä. Lapin yliopiston koordinoima verkosto on saanut CIMOltä rahoituksen tohtorikoulutusyhteistyön aloittamiseen.

Kaksivuotinen hankkeen erityisenä tavoitteena on tukea sosiaalityön tohtorikoulutusta Kiinassa sekä kansainvälistää suomalaista sosiaalityön tohtorikoulutusta ja tutkimusta. Hankkeessa kehitetään yh-

teinen opintojakso vertailevasta sosiaalityön tutkimuksesta sekä järjestetään opiskelija- ja opettajavaihtoja.

Yhteistyöhankkeessa ovat mukana valtakunnallisen sosiaalityön yliopistoverkosto Sosnetin jäsenyliopistot eli Lapin, Helsingin, Jyväskylän, Itä-Suomen, Tampereen ja Turun yliopistot. Kiinalaisena yhteistyökumppanina on Graduate School of Chinese Academy of Social Sciences.

Hanketta rahoittaa CIMO Aasia-toimintojen Kiina-ohjelmastaan.

Sukupuolentutkimusyksikölle rahoitusta

Pohjoismainen tasa-arvotiedon keskus on myöntänyt yhden vuoden tutkimusrahoituksen, 150 000 Tanskan kruunua, sukupuolentutkimusyksikön kansainvälisen tutkijaverkoston rakentamiseen ja vahvistamiseen.

Verkoston rakentaminen alkaa helmikuussa 2014 Lapin yliopiston sukupuolentutkimusyksikössä professori Päivi Naskalin johtamana. Hanke tähtää sukupuolta ja tasa-arvoa koskevan tutkijaverkoston ja tutkimuksen vahvistamiseen pohjoisilla alueilla.

Hankkeeseen osallistuvat Lapin yliopistosta professori Päivi Naskali, yliopistonlehtori Seija Keskitalo-Foley sekä tutkija Shahnaj Begum, joka toimii hankkeen koordinaattorina. Tutkimus- ja yhteistyökumppaneina ovat Uumajan ja Tromssan yliopistot sekä Northern Federal University Venäjältä.

Mainetyö kaupunkiseudun kehittämisessä

Kuusamon kaupunginjohtaja, valtiotieteen maisteri Timo Halonen on saanut 20 000 euron suuruisen tutkija-apurahan Kunnallisanalan kehittämissäätiöltä Lapin yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnassa tehtävää väitöstutkimusta varten.

Tutkimuksessaan Halonen tulee arvioimaan hallinnon tutkimuksen näkökulmasta maineen ja kaupunkiseudun kehittymisen välistä yhteyttä. Tutkimuksessa etsitään vastausta muiden muassa seuraaviin kysymyksiin: miten eri kaupunkiseudut ovat luoneet itselleen menestystä tuovan maineen, miten mainetyötä on mahdollista käyttää kaupunkiseudun kehittämisessä sekä kuinka pitkälle maine perustuu alueen identiteettiin ja minkälainen merkitys mainetyöllä on ollut kaupunkiseudun strategiselle johtamiselle ja aluekehitykselle.

Julkaisu porotalouden kannattavuudesta

Tutkijat Asta Kietäväinen ja Eero Vatanen sekä professori Suvi Ronkainen ovat tutkineet porotalouden tulo- ja työllisyysvaikutuksia Kittilässä, Rovaniemellä ja Savukoskella. Tutkimuksen mukaan porotalouden kannattavuus oli paras Savukoskella.

Tutkimuksen mukaan porotalouden välittömät tulovaikutukset olivat Kittilässä noin 2 miljoonaa euroa, kerrannaisvaikutuksineen 3,8 miljoonaa euroa, Rovaniemellä 2,4 miljoonaa euroa, kerrannaisvaikutuksineen 5,1 miljoonaa euroa, Savukoskella 1,6 miljoonaa euroa, kerrannaisvaikutuksineen 3,1 miljoonaa euroa.

Suurimmat kerrannaisvaikutukset olivat Rovaniemellä. Porotalouden kannattavuus oli Savukoskella paras, siellä kotitaloudet saivat porotaloudesta suhteellisesti enemmän tuloja kuin muualla.

Porotalouden työllisti Kittilässä 109, Rovaniemellä 78 ja Savukoskella 52 henkilöä. Savukoskella porotalous työllistää noin yksitoista prosenttia ja Rovaniemellä 0,2 prosenttia kaikista työllisistä.

Tutkimuspaikkakunnilla poronhoidosta saatua tuloa täydennettiin palkkatöillä ja muilla elinkeinoilla. Poronhoito miellettiin luottoelinkeinoksi, jonka varassa myös lyhyemmät tai sivutoimiset työsuhteet tulivat kannattaviksi. Käytännössä poroperheet saavat tuloa monesta lähteestä ja ovat monialayrittäjiä.

Tutkimuksen toteutti Lapin yliopiston Pohjoisen yhteiskunnan tutkimusinstituutti LAPPEA.

Tutkimusraportti *Porotalouden taloudelliset ja työllistävät vaikutukset sekä muut arvot: kohti kokonaisarvoa?* verkkojulkaisun julkaisuraportti Doriassa: www.doria.fi

Poroaitojen riistaturvallisuus tutkitaan

Lapin yliopiston Arktinen keskus, Metsähalitus sekä Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos ryhtyvät tutkimaan poroaitojen riistaturvallisuutta.

Hankkeen tavoitteena on tuottaa tietoa poroaitojen haitoista riistaeläimille. Tutkimuksessa vertaillaan muun muassa erilaisen poroaitojen merkintätapojen tehokkuutta törmäysten estämisessä. Mahdollisia merkintätapoja ovat esimerkiksi harusvaijerimerkit tai muoviset eriväriset varoitushauhat.

Tutkimustulosten perusteella laaditaan suositukset uusien ja vanhojen poroaito-

jen merkitsemistarpeesta ja merkitsemistavasta, jotta niistä saataisiin entistä riistaturvallisempia.

Suosituksia ja niiden myötä tehtävät toimenpiteet tulevat vähentämään riistakuolleisuutta, parantamaan riistan hyvinvointia ja riistaelin ympäristöjen laatua sekä vähentämään aitojen korjaustarvetta isojen riistaeläinten törmäysten vähenemisen vuoksi.

Vuosina 2014–2015 toteutettavan hankkeen hallinnosta vastaa Lapin yliopiston Arktinen keskus. Lapin ELY-keskus on myöntänyt hankkeelle EAKR-rahoituksen.

Opetuksen kehittäminen yrittäjyyden näkökulmasta

Lapin yliopisto on saanut rahoituksen hankkeelle, jossa tutkitaan yrittäjyys- ja työelämätaitoja yleissivistävässä koulutuksessa.

Lapin yliopiston koordinoiman hankkeen lähtökohtana ovat tutkimustulokset, joiden mukaan yleissivistävä koulutus ei anna nykyisellään juurikaan valmiuksia työelämässä toimimiseen. Niinpä hankkeen tavoitteena on tuottaa tietoa ja menetelmiä opetuksen ja paikallisten opetussuunnitelmien kehittämiseksi yrittäjyyden ja työelämäosaamisen näkökulmasta.

– Jokainen hankkeessa mukana oleva opettaja toteuttaa itsenäisen kehittämissuunnitelunsa, jonka lähtökohtana on opettajan itsensä havaitsemat tarpeet kehittää omaa opetustapaansa sellaiseksi, että se tukee oppilaiden yrittäjyys- ja työelämätaitojen kartuttamista, hankejohtaja Lenita Hietanen sanoo.

Lopuksi opettajien kehittämissuunnitelmat arvioidaan ja niiden perusteella laaditaan yleinen toimintamalli.

Hanketta rahoittavat ESR ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus.

JAANA KOKKO

Hengen dialektiikka, 2013: löytövaneri, löytölastulevyt, löytöpahvi, makulatuuripaperi, pakkauspaperi, lehtileikkeet, puuliima, hiontapöly, vesi, liisteri, gesso, akryyliyväri, akrylaattidispersiomaali, värillinen muste, peiteväri, kahvi, tussi, kuulakärkikynä, lyijykynä, huopakynä, niitit ja naulat, 204 x 364 cm.

Kalle Lampelan näyttely Helsingissä

Kuvataiteen yliopistonlehtori Kalle Lampelan *Suuri kertomus* -näyttelyssä on esillä piirustuksia ja kollaaseja vuosilta 2012–2014. Näyttely on esillä MUU Kaapelissa Helsingissä.

Lampela viittaa näyttelystä kertoessaan Jean-François Lyotardin ajatukseen, jonka mukaan postmodernissa kulttuurissa suuri kertomus menetti uskottavuutensa, esiintyipä se missä muodossa hyvänsä. Ovatko valistusfilosofian sivistys- ja edistysihanteet, kristinuskon pelastussanoma tai unelma sosialismin riistottomasta ja tasa-arvoisesta yhteiskunnasta menneen talven lumia, Lampela kysyy.

Olivat tai eivät, "utopia" ja "eskatologia" motivoivat Lampelan taiteellista työskente-

lyä ja reaalisisialismin materiaalit muodostavat edelleen hänen taiteellisen toimintansa pelikentän.

– Katson aikaan, jolloin suuret kertomukset olivat vielä suuria, ihmisillä oli toivoa, uskoa ja voimaa esittää asiat parhain päin eli toisin kuin ne todellisuudessa olivat. Illuusio kiehtoo minua edelleen, Lampela sanoo.

Lampela ironisoi suuria kertomuksia ja hän suorastaan nauraa niille. Samalla hän on uteliaan kiinnostunut niistä.

– Olisiko utopioissa, kuten reaalisisialismi, tai haalistuneissa ihanteissa, kuten valistuksellinen sivistysprojekti, sittenkin aineksia vaihtoehtoisen huomisen rakentamiseksi, Lampela pohtii.

APURAHAT

Liikesivistysrahasto

• KTT PIKKA-MAARIA LAINE 8 000 euroa: Strategia Y-sukupolven arjen työkäytännöissä

• YTM TARJA SALMELA 19 000 euroa: "Talous nukuttaa meitä" Käytäntöteoreettinen analyysi nukkumisen ja talouden yhteyksistä

Koneen Säätiö

• YTM KOSTI JOENSUU 27 600 euroa: Lars Levi Laestadiuksen filosofia ja länsimaisen metafysiikan kritiikki

• TaM MINNA RAINIO 27 600 euroa: Globalisaatiota käsittelevän taiteen eettiset ja poliittiset mahdollisuudet

• YTM TIINA QVIST 27 600 euroa: Parisuhdeväkivallan sovittelu suomalaisen rikos- ja riita-asoiden sovittelukäsittelyn piirissä

• Pohjoinen filosofiyhdistys AGON RY 5 500 euroa: Yleissivistävän ja tieteellisen lehden kehitystyöhön

Lapin korkeakoulukonsernille neuvottelukunta

Lapin korkeakoulujen johto on kutsunut Lapin korkeakoulukonsernille uuden neuvottelukunnan kaudelle 2014–2016.

Lapin korkeakoulukonsernin neuvottelukunta on Lapin yliopiston ja Lapin ammattikorkeakoulun yhteinen neuvottelukunta. Sen tehtävänä on edistää Lapin korkeakoulujen kehittymistä sekä korkeakoulujen ja muun yhteiskunnan välistä vuorovaikutusta. Erityisesti neuvottelukunta tukee elinkeinoelämän, julkishallinnon ja korkeakoulujen yhteistyötä.

Neuvottelukunnan puheenjohtajaksi on kutsuttu Lappset Group Oy:n hallituksen puheenjohtaja Johanna Ikäheimo. Muut neuvottelukunnan jäsenet ovat Lapin yrittäjät ry:n puheenjohtaja Paula Aikio-Tallgren, Solidium Oy:n hallituksen varapuheenjohtaja Eija Ailasmaa, BRP Finland Oy:n toimitusjohtaja Jukka Jokinen, Lapin kaupakamarin varatoimitusjohtaja Taija Jurmu, johtaja Eija Koivuranta sosiaali- ja terveysministeriöstä, pelastusylitarkastaja Seppo Lehto Lapin aluehallintovirastosta, Kittilän kunnanjohtaja Anna Mäkelä, Saamelaiskäräjien puheenjohtaja Klemetti Näkkäläjärvi, kansanedustaja Johanna Ojala-Niemelä, Lapland Safaris Group Oy:n hallituksen puheenjohtaja Rauno Posio, Lapin liiton maakuntajohtaja Mika Riipi, Talouselämä-lehden päätoimittaja Reijo Ruokanen, ylijohdaja Pirkko Saarela Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta, aluejohtaja Martti Varmola Metsäntutkimuslaitoksesta sekä Vice President Juha Ylimaunu Outokumpu Oyj:stä.

ANNA-LEENA MUOTKA

Kettil Bruun -palkinto professori Terttu Utriaiselle

Neljästoista Kettil Bruun -palkinto on myönnetty Lapin yliopiston rikosoikeuden professori Terttu Utriaiselle. Utrainen on toiminut Lapin yliopistossa rikosoikeuden professorina vuodesta 1982 lähtien.

Kettil Bruun -palkinto jaetaan joka toinen vuosi henkilölle tai ryhmälle, joka on toiminnallaan tuonut uusia merkittäviä tiedollisia virikkeitä suomalaisen ja pohjoismaiseen yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Palkinnon saajasta tekee esityksen toimikunta, jonka koollekutsujana toimii Alkoholitutkimussäätiön tutkimusjohtaja ja johon Suomen Akatemian kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunta, Helsingin yliopiston valtiotieteellinen tiedekunta ja Westermarck-seura nimeävät ku-kin yhden edustajan.

ILKKA SARAVIITA

1940–2013

Julkisoikeuden emeritusprofessori, OTT, VT Ilkka Juhani Saraviita menehtyi joulupäivänä 73-vuotiaana. Saraviita oli yksi ensimmäisistä Lapin korkeakouluun nimitetyistä professoreista.

Ilkka Saraviita teki pitkän uran yliopistolaitoksessa. Ensin Tampereen ja Helsingin yliopistoissa, sitten liki 30-vuotisen virkauran Lapissa. Saraviita toimi oikeustieteiden tiedekunnan dekaanina kahteen otteeseen yhteensä lähes 20 vuoden ajan. Dekaanina ja esimiehenä Saraviita oli tasapuolinen ja arvostettu. Hänet palkittiin useilla valtiollisilla ansiomerkeillä.

Tieteellisellä urallaan Saraviita oli erikoistunut valtiosääntöoikeuteen sekä perustuslaki- ja perusoikeuskysymyksiin. Hän oli tuttu asiantuntijavieras eduskunnan perustuslakivaliokunnassa sekä mediassa 1970-luvun alusta lähtien.

Ilkka Saraviidan yli 40-vuotinen ura tuotti joukon korkeatasoisia julkaisuja. Uuden valtiosääntöme tultua voimaan ilmestyi merkittävä ja paljon luettu kommentaari *Perustuslaki 2000*. Kansainvälisesti tärkeä tutkimus oli Suomen valtiosäännön englanninkielinen esittely *Constitutional Law* (2004).

Opettajana Saraviita oli pidetty. Hän vastasi koko uransa ajan valtiosääntöoikeuden lisäksi osaltaan myös hallinto-oikeuden opetuksesta oikeustieteiden tiedekunnassa. Saraviidalla oli oma persoonallinen tapansa luennoida ajankohtaisista tapahtumista. Näin esimerkiksi Eduskunnan viikoittaiset tapahtumat tulivat opiskelijoille tutuiksi.

Rauno Korhonen

Ahti Saarenpää

Terttu Utrainen

Markku Vartiainen

Kirjoittajat ovat Ilkka Saraviidan entisiä alaisia ja kollegoja Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunnasta.

Tarinoita Barentsinmeren rannalta

Arktisen keskuksen kirjastossa on esillä erikoistutkija Anna Stammler-Gossmannin valokuviin ja tarinoihin pohjautuva kirjanäyttely.

Näyttely kertoo kylmän ja muuttuvan Barentsinmeren rannalla elävistä ihmisistä. Tarina etenee Narvikista Huippuvuorten kautta arktisen alueen suurimpaan kaupunkiin Murmansiin ja sieltä nenetsien luo Barentsin itäisimmille seuduille.

– Barentsin alue on poliittinen rakennelma ja miltei kuuden miljoonan ihmisen koti. Se on Euroopan laajin alue, jossa tehdään valtioiden ja alueiden rajat ylittävää yhteistyötä. Alueella asuville ihmisille Barents on osa jokapäiväistä elämää. Barent-

sinmeren kylmä vesi yhdistää enemmän kuin erottaa, erikoistutkija Anna Stammler-Gossmann sanoo.

Lapin yliopiston Arktisessa keskuksessa työskentelevän sosiaali antropologi Anna Stammler-Gossmannin kiinnostuksen kohteita ovat pohjoisten yhteisöjen sopeutuminen sosiaalisiin ja ympäristön muutoksiin, ihmisluonto ja identiteetti, ihmisten ja eläinten suhde sekä pohjoisuus politiikassa, taloudessa ja kulttuurissa.

Barents stories: How do we see the sea? -näyttely on esillä Arktisen keskuksen kirjastossa Arktikum-talossa syksyyn 2014 asti.

Lapin yliopiston tutkimus esillä Bristolin yliopistossa

Lapin yliopiston BIOS – The Biopolitics of Sustainable Development in the Barents Region -tutkimushankkeessa on tutkittu pohjoisen, kehityksen ja biopolitiikan kysymyksiä. Hankkeen tutkimustuloksia esitellään kevään 2014 aikana Bristolin yliopistossa.

Tutkimushanketta ovat johtaneet kansainvälisten suhteiden professori Julian Reid ja Arktisen keskuksen tutkimusprofessori Monica Tennberg. Professori Reid työskentelee keväällä vierailevana professorina Bristolin yliopiston GIC-yksikössä, jossa pidetään myös Bristolin yliopiston tutkija Brad Evansin ja Julian Reidin yhteisen teoksen *Resilient Life: The Art of Living Dangerously* (Polity, 2014) julkistamistilaisuus.

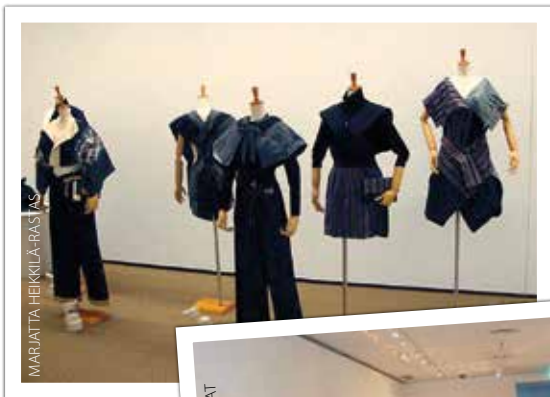
Osana vierailua hankkeen tutkijat Marjo Lindroth ja Heidi Sinevaara-Niskanen luennoivat keväällä Bristolin yliopiston GIC-yksikössä. Luento liittyy artikkeliin, joka on hyväksytty julkaistavaksi *Global Society* -journaliin.

Yliopistolaiset bloggaavat

Lapin yliopisto on uudistanut henkilökunnan ja opiskelijoiden kirjoittamien blogien esillepanoa. Blogit on ryhmitelty neljän eri otsikon alle: Laajakulma, Tiedekirnu, Taidekammi ja Opiskelijaelämää.

Blogeissa käsitellään hallintoon, kehittämiseen, tutkimukseen ja opetukseen liittyviä asioita sekä yleisiä yliopistomaailmaan liittyviä ilmiöitä. Lisäksi niissä kommentoidaan yleisellä tasolla taiteen tutkimusta, taidemaailman ilmiöitä ja taiteilijan työtä. Opiskelijaelämää-blogissa opiskelijat kertovat, millaista on opiskelijaelämä Lapissa.

www.ulapland.fi/blogit

Vaatetussuunnittelu esillä Sloveniassa ja Japanissa

Taiteiden tiedekunnan vaatetussuunnittelun opiskelijoiden töitä on ollut esillä Sloveniassa ja Japanissa.

Sloveniassa opiskelijoiden suunnittelemat asusteet olivat esillä Mariborin yliopistolla. Näyttelyn rakensivat Pirjo Annila, Päivi Rautajoki ja Marjatta Heikkilä-Rastas.

Arktista designia edustavat asut herättivät suurta huomiota. Silkkimäiset poronahka-asut, rohkeat painokuosit paidoissa sekä paperin ja huovan käyttö mekoissa ja jakuissa edustivat tyylikästä pohjoista vaatetusosaamista.

Asusteita olivat suunnittelemassa muiden mukana Solja Temmes, Siiri Hautsalo, Liisa Vallius, Riikka Kälkjä ja Tanja Pohjola.

Japani-Suomi-työpaja

Lapin yliopiston vaatetusalan koulutusohjelma on järjestänyt jo vuodesta 2009 lähtien vuosittaisen Japani-Suomi-työpajan yhteistyössä japanilaisen Yamaguchi Prefectural-yliopiston kanssa. Työpajoja ovat ohjanneet professori Marjatta Heikkilä-Rastas, professori Yumiko Mizutani, lehtori Päivi Rautajoki ja viime syksynä myös yliopisto-opettaja Anu Kylmänen.

Vuosien varrella työpajojen tuotoksina on syntynyt innovatiivisia, kulttuurien rajat ylittäviä asuja, joiden materiaaleina on käytetty denimiä, kudottua janai-jimpuuvillaa, washi-paperia, huovutettua villaa sekä lappilaista silkinpehmeää poronahkaa. Kaikkien tähän mennessä järjestettyjen työpajojen tuotokset olivat esillä joulukuussa 2013 Yamaguchin taidemuseossa Japanissa.

Sami Niemi vuoden opiskelijaurheilijaksi

Lapin yliopistossa oikeustieteitä ensimmäistä vuotta opiskeleva 22-vuotias mäkihyppääjä Sami Niemi on valittu vuoden 2013 opiskelijaurheilijaksi.

Niemi vastaanotti tunnustuspalkinnon tammikuussa Helsingissä Opiskelijoiden Liikuntaliiton 90-vuotisjuhlassa. Valinnan perusteena oli Niemen loistava menestys (normaalimäen kulta, suurmäen hopea ja sekajoukkuemäen hopea yhdessä Julia Kykkäsen kanssa) joulukuussa Italian Trentinossa järjestetyissä talviuniversiadeissa. Sami Niemi kuuluu usean muun Trentinon universiadeissa menestyneen suomalaisurheilijan tavoin Lapin urheiluakatemiaan.

Vuoden opiskelijaurheilijavalinnan perusteena ovat menestys korkeakouluopiskelijoiden kansainvälisissä arvokisoissa, muu urheilumenestys sekä opiskelun ja urheilun yhteensovittaminen. Vuodesta 2002 alkaen myönnetyn palkinnon ovat aikaisemmin saaneet muun muassa Jani Tanskanen ja Kiira Korpi.

Tarkennus

Edellisessä numerossa kerroimme Laura Laivamaan suunnittelemasta kuosimallistosta, joka valloittaa Eurooppaa. Laura Laivamaa on suunnitellut malliston yhteistyössä Lapuan Kankureiden kanssa.

JOUNI PORSÄNGER

KAARINA MÄÄTTÄ
EUROOPPALAISEN
INSTITUUTIN
NEUVOTTELU-
KUNTAAN

Professori Kaarina Määttä on kutsuttu eurooppalaisen tieteellisen instituutin (European Scientific Institute) neuvottelukuntaan.

Instituutti toteuttaa kansainvälisiä tieteellisiä konferensseja, työpajoja ja projekteja Euroopassa. Instituutti tekee yhteistyötä laajan kansainvälisen verkoston ja lukuisien yliopistojen kanssa sekä julkaisee omaa tieteellistä lehteä.

ANNA-LEENA MUOTKA

HANNA VAKKALA
KUNNALLISTIETEEN
YHDISTYKSEN
PUHEENJOHTAJAKSI

Hallintotieteen yliopistonlehtori Hanna Vakkala on valittu Kunnallistieteen yhdistyksen hallituksen puheenjohtajaksi vuodeksi 2014.

Yhdistyksen hallitus ja puheenjohtaja valitaan vuodeksi kerrallaan. Hanna Vakkalan lisäksi yhdistyksen hallitukseen kuuluvat Lotta-Maria Sinervo, Pekka Kettunen, Ilpo Laitinen, Inga Nyholm, Siv Sandberg, Jari Stenvall, Marianne Pekola-Sjöblom ja Kaija Majoinen.

Kunnallistieteen yhdistyksen tarkoituksena on edistää kunnallistieteen ja käytännön kunnalliselämän välistä yhteistoimintaa sekä toimia yhdyselimenä eri tieteiden, tutkijoiden, yhteisöjen, tutkimuslaitosten ja muiden kunnallisasioista kiinnostuneiden välillä. Yhdistyksen jäsenistö koostuu kunnallisanalan tutkijoista, kehittäjistä ja tutkimuksesta kiinnostuneista viranhaltijoista.

MINNA SALLI

HELI RUOKAMO
CICERO LEARNING
-YLIOPISTOVERKOSTON
JOHTORYHMÄÄN

Helsingin yliopiston rehtori Jukka Kola on nimennyt CICERO Learning -yliopistoverkostolle johtoryhmän toimikaudeksi 2014–2016. Verkosto tukee tieteenalojen ja yliopistojen rajat ylittävää, kansainvälisesti huipputasolle yltävää monitieteistä oppimisen tutkimusta ja siihen perustuvaa innovaatiotoimintaa. Lapin yliopisto on liittynyt verkostoon toukokuussa 2011.

Johtoryhmän puheenjohtajana toimii professori Jari Lavonen Helsingin yliopistosta. Muut johtoryhmän jäsenet ovat professori Hannele Niemi, professori Leena Krokfors, professori Teija Kujala, professori Martti Raevaara, professori Heli Ruokamo, yliopistotutkija Kristian Kiili ja tutkimusprofessori Minna Huotilainen.

ANNA-LEENA MUOTKA

EVA TAMMI-SALMINEN
LAKIMIES
-AIKAKAUSKIRJAN
PÄÄTOIMITTAJAKSI

Oikeustieteiden tiedekunnan Esineoikeuden professori Eva Tammi-Salminen on aloittanut Lakimies-aikakauskirjan päätoimittajana.

Lakimies-aikakauskirja on oikeustieteellinen julkaisu, jota kustantaa Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Lakimies-aikakauskirjan toimitusneuvoston puheenjohtajaksi on valittu Lapin yliopiston ympäristöoikeuden professori Kai Kokko. Toimitusneuvostoon on valittu myös Lapin yliopiston rikos- ja prosessioikeuden yliopistonlehtori, kansainvälisen rikosoikeuden dosentti Minna Kimpimäki.

ARTTO LIIJI

HELKA URPONEN
TALLINNAN
YLIOPISTON
AKKREDITOINTI-
KOMITEAAN

Lapin yliopiston dosentti Helka Urponen on nimetty Tallinnan yliopiston akkreditointikomiteaan.

Virossa yliopistot arvioidaan joka seitsemäs vuosi Viron akkreditointineuvoston toimesta. Viron akkreditointineuvosto vastaa Suomen Korkeakoulujen arviointineuvostoa (KKA), joka on riippumaton asiantuntijaelin. Sen tehtävänä on avustaa korkeakouluja sekä opetus- ja kulttuuriministeriötä korkeakoulujen arvioinneissa.

KUVA-LIISA

MARJAANA SEPPÄNEN
GERONTOLOGIA
-LEHDEN
PÄÄTOIMITTAJAKSI

Sosiaalityön professori Marjaana Seppänen on nimitetty Gerontologia-lehden päätoimittajaksi vuoden 2014 alusta lähtien.

Gerontologia-lehti on Kasvun ja vanhenemisen tutkijat ry:n julkaisema tieteellinen aikakauslehti, jota on julkaistu vuodesta 1987 lähtien. Lehdessä julkaistaan sekä suomen- että ruotsinkielisiä tieteellisiä artikkeleita ja katsauksia sekä muita kirjoituksia gerontologian kaikilta osa-alueilta. Artikkeleiden ja katsausten arvioinnissa käytetään refereesimenettelyä.

Gerontologia-lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Vuoden 2011 alusta lähtien lehti on ollut Kasvun ja vanhenemisen tutkijat ry:n lisäksi myös Societas Gerontologica Fennica ry:n ja Suomen Geriatri ry:n jäsenlehti.

*Yliopistojen
tuottaman tiedon
hyvyydestä ei päätetä
torikokouksissa.*

ANNA-LEENA MUOTKA

Tieto, totuus ja yliopisto

Tietäminen on yliopiston leipälaji. Tietämisen trendien perässä pysyminen on kuitenkin haastavaa. Kylmän sodan jälkeen puhuttiin postmodernismista. Sille oli tyypillistä asioiden relativisuus eli suhteellisuus. Tämä tarkoitti tiedon ja tietämisen kannalta sitä, että lopullisia totuuksia ei ole, vaan totuus on aina suhteellinen johonkin toiseen totuuteen.

Nykyisenä online-aikakautena tiedon ja tietämisen suhteen ollaan huomattavasti varmempia. Totuuden suhteellisuus on saanut väistyä varmaksi julistettujen totuuksien tieltä. Erityisesti sosiaalinen media on onnistunut luomaan tilan, jossa totuus rakentuu ehdottomiksi tuotetuille näkemyksille, joita saman mielisten ihmisten tunnemyrskyt vahvistavat.

Helsingin Sanomien toimittaja Saska Saarikoski esitti alkuvuonna julkaistussa kolumnissaan, että ”kaikki mielipiteet eivät ole yhtä arvokkaita”. Tämä aiheutti pienehkön myrskyn vesilasissa. Nykyisessä kaikkien mielipiteiden tasa-arvoisuutta korostavassa kulttuurissa halutaan ajatella, että jokainen puolihuolimattomastikin muotoiltu ajatus on yhtä arvokas kuin vaikka tutkijoiden vuosikausia puntaroidut näkemykset.

Tutkijoiden näkemykset voivat olla toki varsin puntaroimattomia, mutta yliopistolla on edelleen tehtävänsä tuottaa tietoa, jonka hyvyydestä ei päätetä virtuaalisten torikokousten huutoäänestyksillä.

Perinteinen vertaisarvioitu tutkimustieto tarkoittaa lähtökohtaisesti kriittistä asennetta tutkimustietoa kohtaan, mikä edellyttää samalla myös kriittisyydelle altistumista. Norsunluutornissa tulee nopeasti kylmä, ellei ole vastaanottavainen tiedeyhteisön sisäiselle laadunvalvonnalle.

Toisaalta on muistettava, että tieto on aikaansa sidottu. Emme tiedä, mikä on nykyisestä tiedosta ja tietämisestä on arvokasta kymmenen tai sadan vuoden päästä. Tätä tietoa ei ole myöskään yliopistoja kontrolloivilla ministeriöillä tai yliopistojen omilla hallintoelimillä.

Tilaustutkimukset, strategiset tutkimusalueet ja muut ulkoapäin ohjatut tutkimukset vastaavat tilaajansa tarpeisiin ja niillä on oma yhteiskunnallinen tarkoituksensa. Mutta yliopistollisen tutkimuksen tehtävä ei ole tuottaa tietoa pelkästään siitä, mitä halutaan ja mikä on toivottua.

Tutkimuksen tehtävä on tuoda esiin myös niitä asioita, jotka eivät ole välttämättä mukavia tai miellyttäviä. Tällöin astutaan todennäköisesti jonkun tai joidenkin varpaille. Mutta se on myös hyvä mittari. Jos tietynlaisten tutkimusten tekemistä vastustellaan tai niitä halutaan tavalla tai toisella hiljentää, tutkittavan aiheen merkitys on epäilemättä suuri.

TAPAHTUMAKALENTERI

www.ulapland.fi/tapahtumat

LAPIN MATKAILU USKOO TULEVAISUUTEEN -seminaari

Lapin Matkailuelinkeinon Liitto ry:n järjestämässä seminaarissa käsitellään Lapin matkailun näkymiä ja julkistetaan esiselvitys Lapin matkailualan sopimustoiminnasta.

Seminaariin on vapaa pääsy, ja se on avoin kaikille kiinnostuneille.

AIKA: **3.3.2014** 9.30–15.30

PAIKKA: Lapin yliopisto, luentosali 3, Yliopistonkatu 8, Rovaniemi

IKÄÄNTYVIEN YLIOPISTON LUENTOJA

Hyödynnemmekö ja miten kaivoksista? Professori Asko Suikkanen, Lapin yliopisto

AIKA: **19.3.2014** 14.00–15.30

PAIKKA: Lapin yliopisto, Fellman-sali, Yliopistonkatu 8, Rovaniemi

Monikasvoinen islam Dosentti Aini Linjakumpu, Lapin yliopisto

AIKA: **9.4.2014** 14.00–15.30

PAIKKA: Lapin yliopisto, Fellman-sali, Yliopistonkatu 8, Rovaniemi

Ikääntyneen henkilön vaikuttamismahdollisuus ostopalvelusopimuksen perusteella saamiinsa palveluihin OTT, VT, kehitysjohtaja Anja Karvonen-Kälkjä, Pro-Lex Oy

AIKA: **14.5.2014** 14.00–15.30

PAIKKA: Lapin yliopisto, Fellman-sali, Yliopistonkatu 8, Rovaniemi

EMERITUSLUENTO

Kiusallisia kysymyksiä? Professori Rauno Halttusen emeritusluento eläkkeelle jäämisensä kunniaksi. Luennon jälkeen kahvitilaisuus ja muistamiset Ravintola Fellissä.

AIKA: **28.3.2014** 14.00 alkaen

PAIKKA: Lapin yliopisto, luentosali 2, Yliopistonkatu 8, Rovaniemi

UNIVERSITY OF LAPLAND
LAPIN YLIOPISTO

PL 122 • 96101 ROVANIEMI

Sopimus 881414

SAMA MUTTA PIENEMPÄNÄ

Hae Lapin yliopistoon. Sinne eivät pienetkään unelmat huku.

Yliopistojen yhteishaku
3.3.–1.4.2014

Haku suomenkielisiin
maisteriopintoihin 16.4.–7.5.2014

Ota yhteyttä:

opinto@ulapland.fi

puh. 040 485 6583

hae.ulapland.fi

facebook.com/ulapland

hae.ulapland.fi

Kasvatustieteiden,
oikeustieteiden, taiteiden ja
yhteiskuntatieteiden tiedekunnat

UNIVERSITY OF LAPLAND
LAPIN YLIOPISTO